

ÚJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III ÉVFOLYAM 22. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947 MÁJUS 29.
5767 SZIVAN 10.

Az 1947-es könyvnap elé

Junius 2-án és 3-án lesznek az 1947-es könyvnapok. A könyvek kivonulnak ezekre a napokra a könyvkereskedések kezeiből az utcákra, hogy sátrak alatt, asztalokra rakva — az írók és az írók segítségére siető művészek ajánlásaival — felhívják magukra a figyelmet. A könyvnapok voltaképp a könyvek tüntetéséi. A könyvek megszólalnak ezeken a napokon, hogy figyelmeztessék azokat, akik a könyveket máskor nem veszik észre.

Mi, zsidók, a Könyv Népe vagyunk. Nemi magunkat neveztük így, hanem másoktól kaptuk ezt a „címet”. A Könyv Népe vagyunk, a Biblia Népe, de ugyanakkor mindig minden igaz könyv népe is. Ady Endre állapította meg, hogy mit köszönhet a modern magyar irodalom a zsidó olvasóknak, akik felkaroltak és megrajongtak minden új tehetséget.

A magyar zsidó olvasók száma alaposan megfogyatkozott. Elpusztultak egy szörnyű korszak külső és belső deportációjában. Hiányukat bizonyára megérzi a magyar könyv is, amely sok tízezer olvasóval lett szegényebb. De, akik megmaradtak, tovább olvasnak. A zsidók életéhez a könyv ugyanúgy hozzátartozik, mint a kenyér. Mi, zsidók, elsőnek jöttünk rá arra az igazságra, hogy „nemcsak kenyéren él az ember”.

Ezért köszöntjük az idei könyvnapot is, amelyen — az infláció bénító hatásától megszabadulva — először jelentkez-

Előkészületek a hazatérő hadifoglyok fogadtatására

Sztálin generálisszimusz ismeretes válasza Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes levelére, melyben a Szovjetunió újabb baráti gesztusaként a magyar hadifoglyok azonnali hazaszállítását adta tudtú; osztatlan örömet és jóleső megnyugvást keltett a hadifoglyok hozzátartozói körében.

A hadifoglyok között természetesen nagy számban vannak munkaszolgálatosok, akik most szintén hazatérnek elhagyott otthonaikba. Ezeknek a munkaszolgálatosoknak hazatérési idejéről és módjáról, fogadtatásukról és a demokráciába való beilleszkedésükről kérdeztük meg az illetékes tényezőket.

A hadifoglyok hazatéréséről

a Népjóléti Minisztérium sajtóosztálya a következőket mondotta:

— Szeptemberig körülbelül százezer hadifogoly tér vissza Magyarországra, ezek között munkaszolgálatosok is vannak. Az ünnepek alatt a

budapesti sajtóban az a hír terjedt el, hogy 1500 hadifogoly érkezik hétfőn, illetve kedden Debrecenbe. A népjóléti minisztérium illetékes osztálya megállapítja, hogy a hír téves információn alapult. A tényleges helyzet ezzel szemben az, hogy a szovjet hatóságok értesítették a magyar hatóságokat arról, hogy a moszkvai kerületben a magyar hadifoglyok elindítása május 26-án és 27-én történt meg s így az első hadifogolyszerelvénnyek érkezése csak néhány nap múlva várható Debrecenbe.

A munkaszolgálatosok fogadtatását

Debrecenben a honvédelmi minisztérium izraelita tábori felkészítének irányítása mellett a különböző egyházi és világi szervek tagjaiból összeállított fogadóbizottság végzi. E bizottságban helyet foglalnak többek között az Országos Zsidó Segítő Bizottság, Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége Keletmagyarországi csoportjának képviselői is.

A megérkező munkaszolgálatos hadifoglyokat

ez a bizottság fogadja a debreceni pályaudvaron. Ellátják élelemmel, felruházzák és segítségére lesznek, hogy elhagyott lakóhelyére visszatérhessen. Mindegyik munkaszolgálatos hadifogoly az OZSSB-től gyorssegélyt kap. A hajléktalan pesti munkaszolgálatos hadifoglyok számára a Zoltán-utcában ottont létesítettek, ahol addig tartózkodhat, míg lakást kap. A Joint egyszociális kölcsönét elsősorban a hadifoglyok vehetik igénybe, hogy mielőbb egyszociális alapit-hasanak.

A hadifoglyok elhelyezéséről

a polgári életben a Népjóléti Minisztérium által alapított bizottság gondoskodik, melyben a szakminisztériumok és a Szakszervezeti Tanács képviselőin kívül helyet foglal néhány félhivatalos ténnyező is, így a Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége megbízottja is.

betett nagyobb méretekben a magyar irodalom és a magyar könyvkiadás.

A magyar zsidó írók egész sorának a műveit találhatjuk a könyvnap kiadványok között. Elég, ha kiragadjuk Sásdi Sándor, Zelt Zoltán, Sándor Kálmán, Zsádányi Oszkár, Várnai

Zseni, Feleki László, Vészi Endre, Sós Endre, Lederer Emma, Barát Endre új könyveit.

Külön kell megemlékeznünk a Bóka László vallás- és közoktatásügyi államtitkár szerkesztésében megjelenő Magyar mártir-írók antológiájáról,

amelyre még visszatérünk. Ez a kötet is demonstrálja a magyar zsidóság rettenetes szellemi veszteségét, amikor felsorakoztatja a fasizmus idején meggyilkolt és elpusztult írók alkotásait. Ez a könyv az idei könyvnap tisztelgése a mártir-írók előtt.

Ára 1 forint

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

A Szövetség részt vesz annak a nagyfontosságú munkának előkészítésében, mely a most hazatérő hadifoglyok tömegének munkábaállítását kívánja biztosítani. E bizottság előtt különböző javaslatok fekszenek, melyekben nemcsak azt kívánják elérni, hogy a hazatérők a fasiszta rendelkezések jogsérelmeinek orvoslásában részesüljenek,

hanem a hároméves terv megvalósítását minden hazatérő hadifogoly munkaszorgalmas helyes munkábaállításával kívánják elősegíteni.

Íme az intézkedések, melyek a hazatérőket fogadják. Most már csak rövid türelemre van szükség és a hosszú évek vándorai megtérnek otthonaikba.

KECSKEMÉTI GYÖRGY

Gromiko szovjetdelegátus az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének rendkívüli ülészakán a palesztinai kérdésről

Az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének rendkívüli ülészakán befejezték a palesztinai kérdés tanulmányozásával foglalkozó bizottság összeállításának és felhatalmazásainak megvitatását.

Az érdekelt államok — Anglia és Amerika — nem határozták meg pontosan álláspontjukat a kérdéssel kapcsolatban.

Csak a szovjet delegátus adott világos feleletet a napirenden álló kérdésre és konkrét javaslatokat a kérdés megoklására. Gromiko Palesztinát fegyveres táborral hasonlította össze, ahol a rendőrség kiadásainak súlyát a nép vállára helyezik. Az országban rengeteg a kaszárnya és a védőerőd. 1944—45-ben a rend és törvényesség fenntartására ebben a kis — másfélmillió lakosú — országban körülbelül 18.5 millió dollárt adtak ki, a közművelődésre és az egészségügyi védelemre viszont csak 5 milliót.

Már ez is arról tanuskodik, hogy Anglia nem tudta megoldani a Palesztina feletti védnökséggel járó feladatot, amelyre a Népszövetségtől az első világháború után megbízatást kapott. Gromiko a mandátum eltörlése mellett foglalt állást. Azt javasolta: tartsák szem előtt a két nép — zsidók és arabok — érdekeit, amikor Palesztina jövőjéről döntenek. A szovjet delegátus független, demok-

ratikus arab-zsidó állam alakítása mellett foglalt állást.

Ha ez a megoldás azért lehetetlen, mert az angol politika túlságosan kiélezte az ellentéteket a zsidók és az arabok között, akkor — a szovjet delegátus véleménye szerint — két önálló, független államot — egy zsidó és egy arab államot kell alakítani.

Gromiko javaslata kedvező visszhangra talált. A sajtó annak reményének ad kifejezést, hogy a világos és következetes szovjet politika a következő ülészakán a kérdés eredményes megoldásához vezet majd.

Üdvözlő táviratokkal árasztják el Gromikot a palesztinai kérdésben mondott beszédéért

A moszkvai rádió newyorki jelentése szerint Gromiko szovjet megbízott a palesztinai kérdésben elmondott beszédéért egymásután kapja az üdvözlő táviratokat a különböző országok zsidó szervezeteitől. A Tel-avivi Zsidó Egyesület a washingtoni szovjet követség címére levélben nemcsak tagjai, hanem egész Palesztina zsidó lakossága nevében háláját nyilvánítja Gromiko történelmi kiállításáért, amely „mély megértésről tanuskodik a zsidók nagy szenvedései iránt”.

Egy bulgáriai zsidó szervezet üdvözlő távirata kifejezésre juttatja, hogy Gromiko javaslata a palesztinai probléma demokratikus megoldását jelenti és újabb bizonyíték arra, hogy a népeket felszabadító Szovjet-Unió a kis népek igazi védője.

Glosszák a hétről

HA IGAZ az a régi megállapítás, hogy az intézmények nem egyebek, mint emberek meghosszabbított árnyékai, akkor nagyon furcsát kell gondolnunk az *Union Internationale contre le Racisme* (Fajelméletelleni Nemzetközi Szövetség) című alakulatáról!

Azt olvassuk ugyanis a párisi *Droit et Liberté*-ben, hogy ez az alakulat tiszteletbeli elnökei sorában tiszteli „S. E. A. Bobrick, Ambassadeur de Hongrie”-t!

Vannak, ugyebár, akik e névre nem emlékszenek? Ne szűgyeljék magukat! Bobrick Öccsellenciája, „Magyarország nagykövete” (ahogy a *Fajelméletelleni Nemzetközi Szövetség* nyomtatványában olvashatjuk e dicséletes „ur” titulását) nem más, mint — az a Bobrick, aki Szóljaj és Szóljasi hazaáruló kormányát képviselte az ugyancsak hazaáruló Pétain vichy kormányánál.

Nos, mi nem kérünk ebből az *Union Internationale contre le Racisme* című alakulattól! Nincs szükségünk ilyen védelemre!

Igaza van a *Droit et Liberté*-nek: ezen az alapon, mondjuk, Bormann-t is tiszteletbeli elnökévé választhatta volna a Fajelméletelleni Nemzetközi Szövetség!

★

ÉRDEKES INDOKOLÁSAI utasította vissza az amerikai hadsereg tábori felkészítése 14 zsidó katonának azt a kérését, hogy német lányt vehessen feleségül!

„Az ilyen házasságok ugysem lehetnek boldogok, mert lehetetlen, hogy egy amerikai zsidó család lélekben befogadjon egy antiszemita világnézetben jelnevetkedett német lányt!”

★

A FAJVÉDELEM egyik lelkes apostolának, dr. Gáspár János egyetemi magántanárnak tervezett kinevezéséről ír a *Világ*, amely csodálkozásának ad kifejezést arra a hihetetlenül hangzó hírre, hogy ezt a prontoszítottan fasiszta beállítottságú biológust egyetemi rendkívüli tanárságra terveltették elő.

Csodálkozik a *Világ*. De csodálkozik az egész világ is. Amul-bámul mindenki, aki e hírt olvasta.

Amulunk-bámulunk mi is. Mert emlékezünk arra, hogy dr. Gáspár János azok közé tartozott, akik — szóban és írásban — keveselték a németországi fajvédelmi törvények bevezetését és azok szigorítását kívánták!

Dr. Gáspár János antiszemita bizonnyalt a hitleri antiszemitáknál is!

★

AZ IRÁSTUDÓK ÁRULÁSÁNAK szigorú megítélésért írt érdekes cikket Szombati Sándor, a Brüsszelben élő jeles író és újságíró, a *Haladás* hasábjain.

Olvassuk, hogy Párisban és Brüsszelben szigorubb ítéletet hoztak azok felett, akik tollal gyilkoltak, mint azok felett, akik lelőttek néhány embert.

Azok, akik tollal ölték, vitathatatlanul tömeggyilkosok. Egy-egy cikkükkel száznak, ezrek életét oltották ki.

Nálunk nem kaptak ilyen megítélést a „szellemi gonosztevők”. Méhely Lajost, például, aránylag enyhén büntették meg. És az enyhe büntetést tovább enyhítették, amikor az elítéltet — öreg korára való tekintettel — betegség címén szabadlábra helyezték.

Most nem is beszélünk arról, hogy — mint kiderült — Méhely Lajos nem volt beteg, hanem csupán arra szorítkoznak, hogy Méhely Lajos sohasem követelt enyhébb bánásmódot a zsidó öregeknek és betegeknek.

Párisban, vagy Brüsszelben Méhely Lajossal legalább úgy bántak volna, mint egyik, vagy másik gyilkos keretlegénnyel. Mert Méhely Lajos és a méhelylajosok voltakép „szellemi keretlegények” voltak, akik huszonöt éven keresztül ügyeltek arra, hogy a prefasiszta és fasiszta korszak valahogy meg ne enyhüljön és az emberbutítás egy pillanatig se szüneteljen.

Dövényi Nagy Lajos, Méhely Lajos, Erdélyi József és társaik — akár enyhébb, akár szigorubb ítéletet kaptak — minden jogi minősítésen túl, erkölcsi értelemben: igenis tömeggyilkosok!

Teljesen egyetértünk azzal az állásponttal, hogy az írástudók árulását kétszeres szigorúsággal kell elbírálni!

(SÓS)

Orth. kóser kétszersült

mindennemű pék- és cukrászsütemények

WEISZ MÓR DOB-UTCA 22

WEISZ CUKRÁSZDÁBAN reggel tejes ételek, fagyalt ismét kapható.

Központi választási iroda:
VII., Erzsébet-körút 56.
Telefon: 222—465.

DEMOKRATIKUS HITKÖZSÉGI PÁRT

A „ZSIDÓ EGYSÉG” DEMOKRATIKUS HITKÖZSÉGI PÁRT a legutóbbi napokban számos helyen tartott értekezleteket, a kerületek zsidó lakossága mindenhol komoly érdeklődést tanúsított.

Nagyszámú közönség előtt tartotta május 19-én a „Zsidó Egység” Demokratikus Hitközségi Párt VI. kerületi szervezete választói gyűlését a Fészek Kávéházban. Pollák Lajos elnöki megnyilvánulásában a párt célkitűzéseit ismertette és rámutatott arra, hogy a párt eddigi hallgatásának nem a gyengeség, hanem a béke keresése volt az oka. Schnürmacher Zoltán fő-kántor művészi énekszáma után Adler Sándor, templomi előjáró, a hitközség jelenlegi vezetőinek építőmunkáját méltatta. Nágel Marcell a „Zsidó Egység” pártja célkitűzéseinek örök zsidó eszméiről beszélt. Baracs Marcellné kiemelte, hogy ez lesz az első igazi demokratikus hitközségi választás, mert ez adja meg első ízben a nőknek is az aktív és passzív választójogot. Langfelder Sándor, mint gettóbeli szemtanú tett tanúbizonyságot a mai vezetők gettóbeli bátor segítőmunkájáról, majd a felszabadulás óta elért teljesítményeket méltatta. Felkai Jenő, a VII. külső körzet képviselője, foglalkozott ezután a „Zsidó Egység” pártjának célkitűzéseivel. Ábrahámsohn Jenő a „Zsidó Egység” Pártja központjának kiküldötte a zsidó egység szükségességét hangsúlyozta. Pollák Lajos elnök zárószavai után a gyűlés lelkes hangulatban ért véget.

A VI. ker., Andrásy-ut 28. sz. alatti párhelyiségben a VI. ker. belső részén lakók jöttek össze és élénk figyelemmel hallgatták a tájékoztatásokat a választásokkal kapcsolatban. Felkai David, Pollák Lajos, Adler Sándor, dr. Pásztor József és Schächter Imre felszólalók részéről.

Az Andrásy-ut 81. alatti levő párhelyiségben rendszeresen találkoznak a párt tagjai, különösen nagy az érdeklődés a kerü-

letben lakó nőtestvérek körében. Igen tevékeny munkát fejt ki itt a kerületi szociális bizottság.

Az V. kerületben, a Szent István-krt 1. alatti levő helyiségben napról-napra élénkül az érdeklődés. Az elhangzott előadáshoz számos hozzászólás bizonyítja testvéreink érdeklődését. A szociális bizottság itten különösen a hadsujtottak érdekében fejt ki áldásos munkát.

Az Aulich-u. 8. alatti helyiségben május 22-én alakult meg a Választási Bizottság. Itt dr. Heves Lajos, Pauncz Gyula tájékoztatták a megjelenteket és ismertették azokat az okokat, amelyek a választási harcba kényszerítették a zsidóságot. A harcot a Magyar Cionista Szövetség különválása idézte elő, az előadók szerint indokolatlannul, mert ha két évig együtt működhetett a hitközség vezetősége teljes egyetértésben a

cionistákkal, úgy ezt akadálytalanul folytatni lehetett volna, mert elvi tekintetben igen könnyen áthidalhatóak a jelentéktelen ellentétek, személyi kérdéseket pedig ma, Auschwitz és Mauthausen után nem volna szabad kicselezni.

A VII. belső körzetben a sokaság lendülettel folyik a lelkes agitációs munka. Dr. Váradi Jenő, úgy az Erzsébet-krt. 47., mint az Izabella-tér 1. alatti levő párhelyiségekben részletes felvilágosítást nyújtott az ott szép számban megjelent közönségnek. Külön kell kiemelni itt a felszólalók között dr. Bródy Ernő nevét, aki ugyancsak világosan leszögezte, hogy a magyarországi zsidóságnak részt kell vennie az ország újjáépítési munkálataiban, ugyanakkor azonban változatlan érdeklődéssel és erkölcsi és anyagi részvétellel támogatnia kell a palesztinai törekvéseket.

A VII. belső kerületben, a Rottenbiller-utca 10. szám alatti párhelyiség már az első összejövetelen is szűknek bizonyult. Szepesi és Sugár hittestvéreink lelkes szavai után Felkai Jenő nyújtotta a szükséges tájékoztatást, majd dr. Pásztor József mutatott rá őszintén azokra a sajnálatos mozzanatokra, melyekkel a cionisták egy része megbolygatta azt a kétségtelenül értékes munkát, melyet két év alatt együttesen végeztek a cionisták a hitközség vezetőivel és amely munkáért természetesen együtt is kell, hogy viseljék a felelősséget. A cionisták nagyon jól tudják, hogy milyen nehéz, de értékes munkát végzett az elmúlt két esztendőben velük együtt a hitközség vezetősége, tudhatják azt is, hogy ez a vezetőség korántsem azonosítható az 1944 előtti hitközség irányzatával, tehát alaptalan az a kijelentés, hogy az ut Auschwitz felé vezet. Ilyen — szinte demagógnak látszó — jelszavakkal a közönséget nem szabad, de nem is lehet félrevezetni. A zsidó dolgozók tudni fogják kötelességüket és meg fogják védeni a saját és az össz-

A „Zsidó Egység” Demokratikus Hitközségi Párt

1947 június 1-én,
vasárnap d. e. 11 órakor a

Városi Színházban
(VIII. Köztársaság-tér)

Zászlóbontó nagygyűlést

tart.

Zsidó Testvér!
Jöjj el! Várunk! Létedről, jövődről,
gyermekeid jövőjéről van szó!

Belépőjegyek a központi pártirodában
(VII. Erzsébet-körút 56.) és az egyes
körzeti pártirodáknak igényelhetők.

zsidóság érdekeit a becsületes
célokat valló és azokért szívvel-
lélekkel dolgozó demokratikus
és munkáspártok oldalán.

Az Abonyi-kávéház külön helyiségében ugyancsak **Felkai** Jenő nyitotta meg értékes bevezetővel az összejövetelt, majd **dr. Csukor László** ismertette részletesen a Zsidó Egység Pártj célkitűzéseit, melyeket a megjelentek nagy elismeréssel vettek tudomásul.

A VIII. ker.-ben, Lujza-u. 1. és Baross-u. 118. alatt lévő párthelyiségekben megadaktak a választási szervező bizottságok, itt dr. Vas Lipót, **Kővári** Izso és **Singer** Ferenc, illetve dr. **Balázs** József, dr. **Porter** József és **Kőrmöczy** Zoltán foglalkoztak a pártprogramm egyes részeivel. Az elhangzottakkal kapcsolatban számos értékes felszólalás hangzott el, bizonyítva a nagyfokú érdek-
lődést.

A IX. ker. zsidósága két alkalommal gyűlt egybe és tárgyalta a választással kapcsolatos kérdéseket. *Kunstár* ér Vilmos köszöntötte a megjelenteket, hittel léve a cionizmus mellett, mely első sorban leszi köteleességünk a zsidó egység megeremlést. — *Dr. Pásztor* József részletesen kifejtette a párt programját. — *Dr. Seifert* Géza éles logikával érvekkel mutatott rá azokra a könnyen végzetessé válható tévedésekre, melyekkel a cionisták a harcot megindították. — *Dr. Bródy* Ernő a zsidó nők szerepének jelentőségét emelte ki, figyelmeztette a megjelenteket, hogy a világ vajdasának ebben a nagyon komoly korszakában, emlékezve a közelmúltira és a sok százezer mártírra, adják le a Zsidó Egység Párlra szavazatukat. — *Bruck* Sándorné megígérte, hogy a kerület zsidó asszonyai ott lesznek, ahol a zsidó egységet szolgálhatják, mert tudatában vannak annak, hogy egységben van az erő és a széthúzás csak károkat idézhet elő.

Dr. Gács Andor egy hatalmas külföldi karitatív és progresszív zsidó szervezett nevében beszélt, mely az egész világon küzd Palesztináért, de ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy a galutban az élethelethez nem szabad elrontani. Meggyőződött arról, hogy a pesti zsidóság vezetői kellő tapintattal, nemes és őnzellen lelkezettséssel és a szilikesztes hozzáéréssel irányították a pesti zsidóság sorsát, ezért csatlakozik a Zsidó Egység Demokrátikus Hítközsegi Párthoz.

Valamennyi gyűlésen felszó-
laltak az ifjúság és a Mus-
szervezet képviselői is, beje-
lentve csatlakozásukat a Zsidó
Egység Párthoz.

Székely Emil ékszerész 26
Rákóczi-ut.
Brillánst, ékszert, aranyat, ezüstöt,
óráit, vész, cseréj és elad.

Sós Endre új könyve:

A DEMOKRÁCIA ÖNGYILKOSSÁGA

A weimari köztársaság végzetes utja

Az idei könyvnap egyik nagy eseménye: Sós Eudre, A demokrácia öngyilkossága, vagy: A weimari köz.ársaság végezte utja című vaskos könyve, amely az újságíró elevenségével, de ugyanakkor a legmodernebb szociológiai módszerekkel és a történetírás korszerű eszközeivel tárja az olvasók elé az 1918-tól 1933-ig tartó német demokrácia-kísérlet szörnyű kudarcának történetét.

Olyan ez a könyv, mint egy rezcény. *Polgárháború, gyilkosságok, magánhádseregek háborúi, politikai intrikák, panamabórányok* vonulnak fel lapjain, s külön fejezetet kapott a világtörténelem legszédítőbb inflációja, amely erkölcsi inflációt vont maga után. A jobboldal vezetői politikai kuruzskálal és mesterséges arany gyártásának támogatásával próbálták halálosan megsebesíteni a weimari közlárságot.

A weimari demokraták elkövetlék azt a végzetes hibát, hogy — lényegi demokrácia helyett — formai demokráciára törekedtek. A szabadság minden vivmányát rendelkezésére bocsátották a reakciónak is. A szélső jobboldal szabadon szervezkedhetett, szabadon szidalmazhatta a sajtóban a köztársaságot és szabadon fertőzhette a hadsereget is. A weimari köztársaságnak nem kellett volna megbuknia, ha mindent meggátolják. A weimari köztársaság öngyilkosságot követett el. Öngyilkossága arra tanítja, hogy modern demokrátiát, hogy sohase felejtsek el: a köztársaság a köztársaságjuké, a demokrácia a demokráciájuké, a szabadság a szabadság hűvé! Elvész az a köztársaság és az a demokrácia, amely a köztársaság és a demokrácia ellenségei juttatja a szabadságjogok birtokába!

Érdekeselműl érdekesebb figurák tevékenységét vetíti elénk *Sós* Endre könyve. Látluk az agg *Hindenburgot*, amin a porosz junkerek egy csoportja — neudecki birtokának visszaszavaslásával — megvesztegetti. Látluk az örökös házban élő *Rathenaut*-t, a tévedéseiben is fanatikusban hecsőkeles *Sire-smont*-t, azután *Etzberger*-t, *Brockdorff-Rantzau*-t, a már a kezdet kezdetén is széllármásokodó *Schacht*-ot, az intrikáló *Papen*-t. Látluk a kispalárdásodott német szociáldemokrácia tévelygő vezéreit: *Ebert*-et, *Noske*-t, *Scheidemann*-t, a minden idők legjelentősebb pénzügyi teoretikusai közé tartozó *Hilferding*-et, valamint a tágolók lelkületű forradalmá-

rokat: *Liebknecht* - et, *Rosa Luxemburg* - ot, *Kurt Eisner* - t, *Leviné* - t.

A *Magyar Téka* méltó kiállításban hozta ki a lebilincselően érdekes könyvet.

*Egy könyv
jubileumára*

Sokszor elmondtuk — művelt zsidó köztudat nélkül nincs zsidó megújulás. Sokszor panaszkodtunk — a *bibliát* sem igen ismerik magyarországi zsidó testvéreink. Holott a biblia elemi tartozéka a műveltségnek (és nem csupán a zsidó tudnivalóknak), de emellett a zsidó vallásosságának is küszöbe. Szinte restellenem íjelni ezt a közhelyet, ha nem félhék, hogy már nem is közhely és átig érzi a zsidó közvélemény fonáknak, hogy Szentírásunkat mások jobban ismerik, zsoltárainkat mások többet imádkozzák, mint mi magunk.

Híába prédikálták azonban a rablók — „olvassátok a Bibliát!” — ha nem volt megfelelő Biblia-forrásunk. Sok oka volna, hogy ne a keresztyén fordításokat adjuk a zsidó hívők kezére, a legfontosabb ok az, hogy héber eredetiből való, tudományos szabotossággal készült, elfogujának fordításra van szükség. Az IMIT fordítása (az első hatalmas vállalkozás pontos és hű magyar fordításra) teljesen elfogyott. Azóta csak a Tóra jelent meg újra az IMIT kiadásában a haftárakkal és népszerű, tudományos, hagyományos kommentárral.

Vizsgolt esendően, szinte csak a zsidó pedagógus-körök figyelmét örvésztve 25 esztendővel ezelőtti megjeleni a „Szentírás a család és az iskola részére” dr. Frenkel Bernát szerkesztésében. A címe megmondja — nem a félhangokat is megőrző minálkülös-szerű fordítás volt a cél, hanem az, hogy *olvasható*, simán görögülő, itt-ott összevont szöveget, a Biblia eszméit megismertető könyvet adjanak az ifjúság és a felnőtt olvasó kezébe. A Szentírás legkiválóbb és legnagyobb kritikai érzék ismerője Magyarországon, Heller Bernát professzor így írt e fordításról a Budai Hitközség Értesítőjében:

... Mig mi többiek beszél-
tünk, sopánkodtunk, dr. Frenkel
cselékelt, dolgozott... Minden
kétsőségi kötet tőkétesebb
az előzőnél... A fordítás álta-
lában igen pontos és a legfő-
képen szükséges tapintat tekint-
etében majdnem kifogástalan-
ul megfelel. Olvasmányának ke-
lemesen folyik. Itt-ott meglep a
virtuozitás, melyet a nehézsé-
geken diadalmaszkodtak. Általá-
ban kizárk az eredeti előadás-
nak az ereje... A szép, szük-
séges, szinte nélkülözhetetlen
vállalkozásnak derék megváltó-
sítását halásan köszönjük. Ez
a könyv odakívánczok a ma-

gyar zsidó családokba. Találja meg utját a magyar zsidó lelkéhez."

Dr. Schwartz Jakab, a kiváló hittanár így írt:

... Mind e gazdag tartalom a héber eredeti erejét és szépségét visszatükröztető szép magyar stílusban jelenik meg előttünk... Úgyes beoszlása különösen könnyűvé és élvezetessé teszi a könyv olvasását. A művészi értéket pedig fokozzák a szép illusztrációk..."

A 25. évfolyadúlón kérdezzük: átalakította-e hitoktatásunkat az a lehetőség, amelyet e könyv ma is befoglal? Kimerítettük-e a lelkipásztorkodás terén minden olyan lehetőséget, amely benne rejlik? — „S ha most nem, hát mikor?”

BENOSCHOFSKY IMRE

Várnai Zseni:

Aldott asszonyok

A különő költőnő elsőízhem
gyűjtötte külön kötetbe az anya-
ságról szóló már másutt kiadott
és kiadatlan verseit. Tőle so-
hasem mutatkozott ilyen falmi
lökéllyel és szeméni érellége-
ben Várnai Zseni költésze-
te, mint ebben a kötetben. Várnai
Zseni az anyaság lírikusaként
került a magyar irodalom élvon-
alába és az anyaság lírikusa-
ként lett ismert az ország ha-
lárain túl is. Mult hélen az
Ogonyev, a Szovjetunió nagy
képes folyóirata, ismertette az
anyaság költőjének munkássá-
gát és szemelvényt is közölt ír-
saiból. Az *áldott asszonyok* bi-
zonyára megtalálja az utat az
asszonyok széles rétegeibez.

Ciánózás

takarítás

ciánkemence

Fischer Y. Baicsy Zsilinszky-ut 56
Telefon : 123-977

Jó és olcsó fafüggöny-

**lartó, sin és görgővel. Folyó-
méter: 27 Ft. Képkerekek nagy
választékban Telefon: 224-288.
Bethlen Gábor. utca 7.**

Amerikába

akar utazni?

Ugy az étadó

**üzletének
üzemének**

eladását

FELLNER PÉTER

gyorsan intézi
Szt. István-krt. 30.

Új telefon: 129-792.

A „tulsó partról“

Írta: SZILÁGYI GÉZA

NEM BECSÜLÖM TUL, de mindenestre eléggé értékelem azt a tényt, hogy figyelmes keresztény olvasóim is vannak. Olykor a „tulsó partról“ is kapok cikkeimet helyeslő vagy velük vilázó reflexiókat. A minap például egy vidéki keresztény asszony, aki eddig a „legnagyobb érdeklődéssel és szeretettel“ olvasta minden soromat, kiabrándulva azt írta nekem, hogy a *Vágyak női kórusa* című, a vegyes házasságokkal foglalkozó két cikkem „teljesen fölháborította“. Sajnálom, hogy írásomnak ez volt a nem szándékolt és nem várt hatása, még jobban resemlem, hogy egy ismeretlen olvasót — mint leveléből kitűnik — a bántásnak legkisebb célzata nélkül ugylátszik komolyan megbántottam. A levél írója utálta Hitler, ezt „a beteges rögeszméjű szörnyeteget és eszeveszett bestiát“, megvetéssel fordult ei a kegyetlenkedőtől, de rámutat arra, hogy nem minden német és nem minden magyar esett az embertelenség bűnébe, mert hiszen „jóindulatú kivételek mindig voltak“. Ezzel kapcsolatban pedig arra figyelmeztet — gyakran halljuk ezt — hogy nemcsak a zsidóknak, hanem a keresztényeknek is vannak mártírjai. Soha nem tagadtam ezt. Soha nem terjesztettem ki a vérengzésekért való felelősséget olyan keresztényekre, akiknek nem volt köztük a náciizmus és a nyilasság barbárságához, mert irtódom a kivételeket vakon és süketen melőző, könnyelmű általánosítástól. A levélíró asszonnyal egyet értek, de minden polemizáló szándék nélkül esendően arra utalok, hogy azok a, nem tudom, sokak vagy kevesek, akik büntelenek az aktív emberirtásban, tagadhatatlan passzívítással ha elő nem mozdították, de mindenestre megkönnnyítették a „legáltalánosabb dolgok elkövetőinek“ — a levélíró találozavai ezek — gyilkos munkáját. És bátor vagyok halkan, minden támadó célzat nélkül megjegyezni azt is, hogy a magyarországi zsidó és keresztény mártírok száma nagyon is aránytalan ahhoz képest, mennyivel több keresztény élt Magyarországon, mint zsidó. (Ez azonban koránt sem jelenti azt, mintha keveselném a keresztény mártírok számát, csak a zsidókét sokaltom.)

De most ezeken az általánoságokon túl, ideje rátérnem a levél szubjektív részére, amely, már előre mondom, érdekesebb is, meggyőzőbb is. Ez az én keresztény nő-testvérem, aki sok vihart ért, ápolónő volt a frontokon és a katonai kórházakban, két szép gyermekét odaadta a nagy Molochnak és most itt áll kenyérkereső nélkül, mindenből kifosztva. Szemrehányóan kér-

dezi tőlem: „Olyan nagy bűn az, hogy egy sokat szenvedett nő együtt érez egy sokat szenvedett zsidóval? Vállalom testi, lelki ápolását, megosztom vele a szegénységet. Olyan nagy bűn az, hogy református létemre segíteni akarok egy szerencsétlen zsidón? Ne haragudjon, egy kis rosszindulat kell ahhoz, hogy megértő embereket elidegenítsenek egymástól. Világéletemben vállaltam a zsidókkal a közös-séget a végtelenségig. Egyesekben csalódtam, másokban nem. Nem rovom fel bűnül nekik, elvégre ők is gyarló emberek. Most is egész véletlenül csöppentem egy szerencsétlen zsidó férfi mellé. Vannak itt rokonai s van még egy pár zsidó család is, itt él. Befogadhattak volna egy boldogtalan embert és az a szegény mégis rákényszerült, hogy a kórházból kikerülve, félig beteg, egy rendetlen keresztény családnál találjon menedéket. Szép volt-e a hűsorsosaitól, hogy eunyire elhanyagolták? Történetesen én is abban a házban laktam. Panaszaikat meghallgatva, kötelességemnek éreztem, hogy segítsek rajta. Bűnöm ez nekem? Talán neki sem, hogy éppen a tulsó parton talált vigasztalást. Azóta minden elkövetek, hogy emberhez méltó életet éljen. Lehet, hogy megbánom, lehet, hogy nem. De énnekem megmarad az a tudatom, hogy a sok jóért nem verhet meg a jó Isten, legfőképpen a világ jót fog rajtam nevelni“.

★

KEMÉNNYÉ VERT A SORS.

De nem tagadom, hogy ez a levél, ez az őszintébbnél őszintébb sikoly megrendített és meglágyított. A több oknál fogva csak nagyon töredekésen ismeretelt leveléből megcsapolt a kiszámíthatatlan élet szívszorító tehete. A leghitelesebb emberi dokumentumok között őrzöm majd.

Válaszom pedig ez: Ha egy sokat szenvedett keresztény nő együtt érez egy sokat szenvedett zsidóval, nem „nagy bűn“ ez, egyáltalában nem bűn, sőt ilyen igazán különleges esetben valóban erény. Én azokat a zsidó férfiakat kárhoztaltam — szó szerint idézek egyik cikkemből — akik „komoly ok nélkül meg gondolatlan könnyelműség-ből a tulsó parton alapítanak családot“. Ámde ebben az esetben, amelynek tragikus kör-

vonatát szíve vérevel írta bele levelébe egy nemeslelkű asszony, bűnről nem lehet szó, sem a keresztény asszony részéről, sem a zsidó férfi részéről, akit éppen azok nem támogattak, azok hagytak cserben, aiktól leginkább várhatta volna, hogy együttérzéssel, megértéssel, segítő kézzel közeledjenek hozzá. Nem győzőm eléggé ismételnit, minden általánosítás hiba és nincsen szabály, amely alól ne voltának méltánylandó kivételek. Mi sem áll tőlem távolabb, mint az a „kis rosszindulat“, amelyet a levélíró szerint egymást megértő embereket el akarok idegeníteni egymástól. Magánügyekbe nem avatkozom. De képességet, jogot, kötelességet érzek magamban arra, hogy közügyekhez hozzászójak. Oly vegyesházasságok, amelyekben, mint mondani szokás, két szív egymásra talált a közös szenvedésben, megérthetők. De az olyan romantikus eset elég ritka kivétel. Viszont egyre nagyobb számokat dőlben élnek a vegyes házasságok járványának statisztikája, az olyan vegyesházasságoké, amelyekben a zsidó férfiakat nem a szívük, még csak az érzékiségük sem, hanem a tiszteltetreméltó romantikus szellem szembem a szabályszerűen gyakori rideg érdek, vagy nyers anyagi, vagy többnyire csak vélt társadalmi érdek vitt bele, mégpedig zsidó női sorsításuknak súlyos sérelmére és kárára. Nem magánügy ez, hanem zsidó közügy, amelyet semmiféle mellétekintet nem mentesíthet akár a legélesebb bírálat alól sem.

★

ÉRDEKESEN KÜLÖNLEGES LEVÉLBEN vitatkozik velem egy vidéki zsidóasszony is, aki egy külföldi gyilkostáborból tengernyi szenvedés után győtrelemes társatlanságra tért haza. Ő nem rosszalja, hogy zsidó férfiak a tulsó parton keresnek élettársat. Azzal próbálja megokolni ezt a felfogását, hogy „közöttünk, zsidók között is vannak igazságtalan önző, a mások igazságát soha el nem ismerő gonoszok és a keresztények között is vannak igazságot szerető, Isten képmására teremtett emberek“. Ez szörül-szóra így van. Épeszü ember nem is vonhatja kétségbe. De ez a föltétlenül helyes létele egyáltalán nem szé-

pítheti azt a vegyesházasságot járványt, amelynek kórokozó baktériuma a zsidó férfiak egy, szerencsére, kisebbségének minden ideális szempontot figyelmen kívül hagyó, bármilyen áron is kielégülést kereső anyaglat önzése, vagy pedig az a rendkívül hibás, korlátolt felfogása, hogy mint „árja-párját“ mégis csak nagyobb védeltséghez jutnak majd — a mult tapasztalatai után milyen elképesztő tévhit ez! — egy esetleges „felfordulás“ esetén. Az ilyen igazi, vagy vélt érdekszülte „szabályos“ vegyesházasságok a joggal megütköztek. Viszont a megértésnek föltétele várt azokra a nagyon kivételes házasságokra, amelyekben leküzdhetetlen és a nő részéről szívből viszonzott tiszta érzés ragadta a tulsó partra a zsidó férfit. És nagyon elvörös akad oly eset is — a levélben célszerű van az ilyenre — amikor „igaz, tisztalelkű“ keresztény férfi közeledik ugyanilyen fajta zsidó nőhöz, hogy segítségére és boidogítására legyen. Ki akarna ebbe beleszólni, ki akarna ennek lehetőségét és jogosságát elvitatni? A deportáló lágerl megjárta zsidó asszony az ilyen esetek számára nagyobb megértést kíván tőlem. Nyílt ajtókat döngöl ezzel a kivánsággal. Mindent igyekszem megérteni, csak azt nem valom, hogy mindent megérteni egyet jelent azzal: mindent meg is bocsátani. A tiszta szívből fakadt önzetlen érzést tökéletesen megértem, de ez nem is szorul semmiféle megbocsátásra. Megértem a falánk, nyers, rut önzést is, mindenképpen, de ez ne várjon megbocsátást. Ennyire nemeslelkű mégse vagyok!

Mach Sanyót,

a volt szlovák belügy- és propagandaminisztert, a szlovák zsidóság elpusztítóját a pozsonyi néptörvényszék harminc évi fegyházra ítélte. A sok-sok ezer halál osztagotója azért nem kapott halálbüntetést, azért nem halt egyszeri halállal, mert a beismerő vallomáson kívül enyhítő körülménynek tekintették, hogy „nem aljas és becsetlen indokból cselekedett“ (hát mi-ből?). Főként pedig azt, hogy ennek a Sanyónak nagy családja van. Nála enyhítő körülmény, a nagy család. De ő bizony, nem volt kiméletes a nagy családok irányában. Sőt, a „nagy család“ a szlovák zsidóknál súlyosbító körülmény volt. Minél nagyobb volt a család, annál lázasabb igyekezettel, annál gyorsabban küldte a halálba nyilván „hazafias felbuzdulásból“ Mach Sanyó. Ám nála érdem, az másnál bűn...

Női- és férfiszöveg-különlegességek szaküzlete

RÓZSA LÁSZLÓ

BUDAPEST,

IV., PETŐFI SÁNDOR-UTCA 16

TELEFONSZÁM: 184-102

Antiszeizmitizmus és zsidóság

E címen tartott előadást a Szocialista-Cionisták Pártja öszszefüvetelén a kiváló kúsgazdapárti közíró és szociológus, Major Róbert. Az ő előadása sem nevezhető optimistának a zsidóság szempontjából. Fölötte érdekes, hogy ebben a most folyó s az antiszeizmitizmust tárgyaló előadásorozatban az előadók jóformán kivétel nélkül majdnem reménytelennek tartják a maradékszidóság helyzetét. Nem csak azt bizonyítja ez, hogy a virulens antiszeizmitizmus valóban komoly, romboló hatású, de azt is, hogy a zsidóság még nem tért magához az elmúlt évek nagy aléitságából s minden bizonnyal ez is egyik oka annak, hogy szellemi vezetőrétege ilyen komor helyzetképet ad.

Major Róbert mindenekelőtt a közéletben szereplők fokozott felelősségéről beszélt, ami az ő helyzetét is végtelenül nehézzé teszi, mert az antiszeizmitizmus is egyike azoknak a témáknak, amikről a maga mezeienségében nem lehet beszélni. Nálunk nincs ugyan cenzúra, de annál inkább érvényesül egy u. n. önkéntes cenzúra, amelynek akarva-nemakarva mindenki aláveti magát. Szeretné mégis megvilágítani, miért oly nehéz a sorsa zsidónak és zsidóságnak egyaránt. Nem hisz abban s ebben különbözik többek között a marxista szociológusoktól, hogy bármiféle társadalmi és gazdasági rendszer automatikusan meg tudná szüntetni az antiszeizmitizmust. Számos példával tudná bizonyítani ennek a tételek az igazát. Éppen ezért a probléma nem az, miképpen tudjuk biztosítani a mi életünket, hanem sokkal inkább az, van-e jövője a zsidó ifjúságnak. Lehet-e az antiszeizmitizmust úgy elsorvasztani, hogy ez az ifjúság gyökeret verheszen, amennyiben nem tud, vagy nem akar kimenni.

Sajnos, ő is csak azt állítja, hogy a zsidók rövidlátók s ma is hajlanak arra, hogy azt higgyék: az, ami az elmúlt években történt, többé nem ismétlődhet meg a világ történelmében. De 1914-ben a legkomolyabb tudósok állapították meg, hogy az emberiség nem bír elviselni egy újabb világháborút s ime, 1939-ben kitört a második világháború s azok, akik ma az eseményeket tisztá feljől mérlegelik, tudják a legjobban, mennyire nem tartozik a lehetőségek közé a harmadik világháború. Így vagyunk az antiszeizmitizmussal és a zsidóüldözésekkel is. Tudomásul kell vennünk, hogy minden rossz társadalmi és gazdasági rendszernek, ahol kizsákmányolás és elnyomás történt, szükség van bűnbakra. A történelem során nem a zsidó kisebbség az egyetlen, amely a bűnbak szerepét játszotta, de egyetlen abban, hogy kétezer év óta min-

dig, mindenütt állandóan bűnbak volt a gátluban.

Ha már most a magyarországi helyzetet nézi, tényként kell elfogadni, hogy az antiszeizmitizmus erősebb, mint bármikor is. S ha egy országban csak azért nem kerül antiszeizmita kilengésekre sor, mert a karhatalomnak megvan az ereje s a bíróságok többé-kevésbé megfelelően működnek, akkor csak azt mondhatja, hogy ha az antiszeizmitizmus csupán ezek miatt nem robban, úgy a zsidóságnak nincs és nem is lehet maradása. S ilyen körülmények között igaza van a cionizmusnak, föléve, hogy biztosítani tudja a Palesztinába való kivándorlást. Mert ellenkező esetben árt s főleg az ifjúságra gyakorol rossz hatást. Éppen ezért, míg Erec, mint független állam megvalósul, realpolitikát kell folytatni s teljes erővel be kell állni a demokrácia szolgálatába. Am a zsidók rendelkezzenek önismerttel s ennek birtokában tudják, meddig menjenek el. Mindaz, ami ma történik, igen erős visszaütést kelt sokak szemében. Az is végetes dolog s egyike a legrosszabb zsidó tulajdonságoknak, hogy a zsidóság makacssága, régi formákhoz való ragaszkodása szinte határtalan. A legrosszabb zsidó, Auschwitz után, deportálás után, még mindig ott akarja folytatni, ahol 1944 március 19-én, a németek bevonulásakor abbahagyta, ami pedig teljesen lehetetlen. És minthogy sem a gettó, sem a táborok nem nevezhetők erkölcsnemesítő intézményeknek, nem lehet csodálni, hogy a zsidók depraválódtak s nem lettek jobbak. A különböző pártokban is sokan nem meggyőződésből vannak, hanem csupán érdekből. Azt hiszik, ha teljes erővel a magyar problémák megoldásának szentelik magukat, közben megoldódik az ő külön, zsidó problémájuk is.

Mindezzel nem azt akarja mondani, hogy bennünket nem érdekel a magyar sors. Ellenkezőleg! Nem szakíthatjuk ki magunkat a magyar életből, de lássuk be, hogy végeredményben csakis a magyar többség szabhatja meg a magyarság útját, sorsát és jövőjét. Legyünk mértékletárók s próbáljunk egyensúlyt tartani polgári és zsidó sors között és kíséreljük meg összeegyeztetni zsidó voltunkat magyar voltunk és magyar állampolgárságunk kö-

zött. A kitérés azonban semmit sem javít a helyzeten, amint azt a történelem már ismételtlen megmutatta.

Befejezésül: szkeptikus az antiszeizmitizmus kiküszöbölését illetően, de optimista tekintetben, hogy az antiszeizmitizmus méregfogát igenis ki lehet húzni. A kihúzás természetesen csakis Palesztina lehet, amelynek megvalósulása azonban kívüli esik a zsidóság hatóerején s mindaddig míg ez meg nem valósul, a zsidóknak számolniuk kell azzal, hogy életüket itt élők le és itt fejezik be. Döntő tehát a magatartás is.

Ha a 98% os többségből valaki bűnöző, miatta nem itélik el a többséget, éppen mert többség, de ha a 2%-os kisebbségből bűnözők valaki, úgy könnyű a 2%-os kisebbség minden egyes tagját bűnösnek deklarálni. Ez tragikus, de így van s ezzel kell számolni.

A nagy sikert aratott előadás megelőzően Klein Miklós dr. budai rabbi tartott felemelő hit hirdetést sövvauszról és Zengő Ipolya hegedült a lőie megszokott virtuozitással, R. Gerő Olga kísérelével.

DÉNES BÉLA

Az auschwitzi hamumezők „aranyásói“

Új aranyásokról érkezik hír, ezúttal nem Kaliforniából, hanem Auschwitzból, a volt krematóriumok környékéről. A lakosság szűrőkkel, hálókkel vonul ki a hamumezőkre és átszűri a szétszórta hamvakat, hátla talál még egy aranyfogat, amit a Sonderkommando fogorvosai feledékenységből a hálókak szájában hagytak, vagy egy valahai kézről, levált és elgurult aranygyűrűt, ami talán még ott lapul a sivar vidék újfajta „múlragya“-rétegében.

Annak a bizottságnak tagjai lérték vissza e szörnyű felfedezéssel, akik erdélyi deportáltak után kutáltak. Eőt már nem találtak, de, amint mondják, széles kiterjedésben borította a megölt emberek lelke a vidéket. Mert lélek az, bár testüket égették. Beszélnek és vádolnak az auschwitzi mezők.

— És csakugyan találkoztak emberekkel, akik ott a hamvakban kutáltak? — hitetlenkedett, aki csak hallotta beszámolójukat.

— Ó, de mennyivel! A lakosság úgy vonult ki reggelenként ásókkal és lapátokkal, szitákkal, kis konyhai szűrőkkel, aki milyen „műszerre“ rendelkezett, mintha rendes munkába menne. Eléinte azt is hittük, kertjüket mennek megművelni, ki a határba. És csak amikor ott láttuk őket guggolni a sölét-szürke porrengetegben és látuk, hogy némelyikük — „szerzám“ híján — az ujjain szűrűt az anyagot és térdén mindig tovább és tovább csuszva szűr és szűr, tekintetével markába

meredve, döbentünk rá, hogy miiben tapodnak ezek és mit keresnek.

Nem is egyszerűbben öltöztek, inkább jobbfejta polgári, vagy talán kispolgári elemek rendezkedtek be huzamosabb időre e foglalkozásra, amelynek nemcsak haszonreménye, de ritka kalandossága is izgatta őket. És bár két óra is váltakozott már a tömegtelen halottégetés óta nyirok és avar mélyítette még jobban a földbe a volt, egykori emberek millióit, az új aranyásók még ez év tavaszán is megkezdtek vonulásukat, dróthálával, gerelyével, és szűrővel és ki tudja, hány esztendő múlva is akad még csapat, amely mereven leszegezett, éhesen vizsgáló szemmel léptel végig az emberiség szégyenfoltján és lapod saját lekiismeretén.

BENAMY SÁNDOR

A Pesti Izr. Hittközség Szabadegyetemének előadásai:

Május 29-én, csütörtökön délután 1/27 órakor (VII., Sip-u. 12. II. 33.) dr. Scheiber Sándor: Zsidó legenda és mese.

Június 5-én: Nathan Sándor: Palesztina gazdasági helyzete.

Martin Buber nagy sikere Hollandiában

A zürichi Israelitisches Wochenblatt jelenti Amsterdamból, hogy Martin Buber professzor hollandiai előadóközútja a legnagyobb siker jegyében zajlott le. Keresztény teológusok is meghívták előadás tartására a jeruzsálemi Héber Egyetem világhírű professzorát.

Martin Buber professzor Leidenben, Amsterdamban és Groningenben nemcsak egyetem előadásokat tartott, hanem gyűléseken és a rádióban is beszélt. Kifejtette, hogy Palesztinában könnyű megteremteni a zsidók és arabok együttélését. Azután azt fejtegette, hogy a békét csupán a világállam megteremtésével lehet biztosítani.

GROSZ ARNOLD

orth. kóser pensiói
a hajduszoszlói orth. rabbiság felügyelete alatt

HAJDUSZOBOSZLÓ

Jókai sor 19. Emma lak, közvetlenül a fürdőnél, a fürdőparknál és Doro-zug 2.

Folyóvizes szobák. — Minden igényt kielégítő ellátás. — Olcsó árak!

A „mintaváros” főhőhérja

Irta: SÓS ENDRE

I.

Karl Rahm, a theresienstadti „zsidó mintaváros” főhőhérja, már ényerte büntetését. A litomericei népbíróság halálraítélte és az ítéletet végrehajtották.

Az indoklásban olvashatjuk, hogy Karl Rahm a theresienstadti gyűjtőláborból 26.000 zsidót deportáltatott és 60.000 zsidót olyan területen szállásolt el, amely legfeljebb 3000 ember elhelyezésére volt alkalmas. Így tehát közvetlenül felelős a Theresienstadban kitört járványokért is.

Ha összeadjuk az Auschwitzba továbbított és a helyszínen járványok martalékkává tiszított zsidókat, akkor legalább 50.000 ember haláláért kellett lakolnia Karl Rahm-nak, akit csak egyetlenegyszer akaszthattak fel. Nem bűnhődhetett súlyosabban, mintha csupán egy embert gyilkolt volna meg!

A földi igazságszolgáltatás lehelősegei a tömeggyilkosok esetében kétségtelenül igen végesek.

II.

Karl Rahm egyébként is külön helyet foglalt el az SS-briganták sorában. Ez a tömeggyilkos abban kéjegett, hogy álarcosbált rendezett áldozataivai.

Álarcosbált?

Igen. Theresienstadban álarcosbált szenvedtek végig az elpusztításra ítélt férfiak, nők, gyermekek! Ebben a „zsidó mintaváros”-ban a világtörténelem leggrandiózusabb álarcosbáltja zajlott le — az SS főrendezésében — a szerencsétlen zsidókkal, akiket az európai földrész különböző pontjairól szállítottak Rahm birodalmába!

III.

Theresienstadban ragyogó üzletek, remek zenekar, bál estek, modern játszótér „jelezték”, hogy milyen „jó dolguk” van a hitleri Németország internálóláboraihoz került európai zsidóknak!

Theresienstadba invitálták a Harmadik Birodalom urai a svájci, svéd és másfajta vöröskeresztet, emberbarátokat! Jöjjenek és nézzék meg: hogy élnek a zsidók?

IV.

Amikor külföldi missziók érkezését jelentették, egyszerre pompás élet körvonalaival bontakoztak ki Theresienstadban.

Az üzletekben sonkát és csokoládét árultak. A „gyógypark”

Mit hoz Önnek az 1947/48. év?

Hírveses asztrológus mindenre kiterjedő horoszkópját elkészíti pontos születési dátum és 10 Ft békülése ellenében, postán is. Fogad egész nap. ALBERTI ASZTROLÓGUS, V., Csáky-utca 11. I. em. 11.

zenekara olyan mesterien játszott, hogy felvehette volna a versenyt a legjobb zürichi, vagy slockhoimi zenekarokkal. A „Vigadóban” estélyiruhás dámaik láncollak a szmokiagos urakkal. A játszótéren kacagó gyermekcsereg hintázkodt.

V.

De, amint a külföldi missziók távoztak, a theresienstadti üzletekben megint csak valami ihatatlan teapótlékok és éhcségtől dülöngő sok zsidó.

A zenekar is nyomban befjezte a koncertjét.

A bálozó „hölgyeket” és urakat” szintén hazakergettek.

A gyermekek ugyancsak meheltek vissza a szemetes udvarokba.

VI.

Rahm maga is résztvevett a megrendezett játékokban. A new-yorki Aufbau leírja egy szemtanú vallomását.

Svájci kiküldöttek érkeztek Theresienstadba. Rahm a játszótéren fogadta őket. És a svájciak megépeitlen halgatták a táborparancsnok diskurzusát a gyerekekkel.

— Mikor jöjjenek el megint? — kérdezte Rahm.

— Ne menj el Rahm bácsi!... Maradj itt Rahm bácsi!... — harsogta a gyerekek kórusa.

— Kaplatok eleget enni? — folytatta Rahm a kérdést.

— Ne adj annyi szardiniát!... Tulsok szardiniát kapunk!... Nem tudunk oly sokat enni! — hangzott az újabb válasz az ütemesen harsogó gyermekcseregéből.

VII.

A gyermekeket előzőleg órákon keresztül tanították ezekre a feleletekre. Megmondták nekik, hogy aki nem vesz részt a kóruszerű feleletében azt kikötik, megverik, az nem kap enniutól. Még azt a keveset sem kapja meg, ami elegendő, hogy éhen ne haljon.

VIII.

Más alkalommal svéd delegátusok látogattak meg Theresienstadba.

Amikor aztán a svéd delegátusok a játszótéren kacsogó gyermekcsereg hintázkodt.

Amikor aztán a svéd delegátusok a játszótéren kacsogó gyermekcsereg hintázkodt.

Mind Auschwitzba került. Szigorú parancsal. A parancs úgy szólt, hogy — egyetlen álarcosbálhoz sem maradhat életben. Gázkamrába velük! Ne mesélhessenek!

IX.

Karl Rahm-nak „balszerencséje” volt. Bármennyire vigyázott, hogy utólag le ne lepezhessenek, — mégis maradtak, akik mesélni tudnak.

Sőt, maradtak képek is.

A jeruzsálemi főmufti a budai várban

A palesztinai angol kormányzat betiltotta S. Wiesenthal: „Grossmufti, Grossagent der Axe” című könyvét, amely nemrégiben Linzben jelent meg a terjesztését az illetékes katonai cenzura engedélyezte. Mit tartalmaz ez a könyv, milyen meglepetést és megdöbbentő leleplezést ajándékoz az olvasónak, hogy kiérdemelte az indexre helyezést? Haj Amin el Huszszéini, a jeruzsálemi főmufti a hőse a könyvnek. A zöldturbános és vörösszakállú főmufti hírhedt alakja a közeli politikai életnek. Mit mond el ez a könyv erről a mohamedán kalandorról, amit az illetékesek úgy látnak helyesnek, hogy Palesztina dolgozó népe ne ladjon meg? Már előjárójában meg kell állapítanunk azt, hogy Wiesenthal tanulmánya mindenki részére mondhat a főmuftiról újdonságot, csak éppen Erec Jisrael lakosainak nem. A magyar zsidóság részére azonban eddig ismeretlen adatokat mond el Haj Amin el Huszszéinek a zsidóságra végzetes tevékenységéről. Megtudjuk azt, hogy Bakó László és Endre László meghívására a

Néhány festő is volt a táborban. B. Fritta, Peter Kiem, Lev Haas, Ota Ungar. Ezek a festők szorgalmasan dolgoztak. Mindent lerajzoltak, mindent lefestettek. És a képeket — kályhasövényekbe, bádogdobozokba rejtve — elásták.

Karl Rahm meghallotta, hogy cselekedeteit megörökítik. A festőket elvitette — Auschwitzba. Csak Lev Haas került vissza. De a képek megmaradtak.

Előbb Prágában állították ki a bűn helyszíni „felvételeit”. Azután Londonba is elvitték, hogy Angliában is lássák: milyen volt az álarcosbált és milyen volt a valóságos élet a „zsidó mintaváros”-ban? A képeket egyébként végleg a prágai Zsidó Múzeumban őrzik majd eljövendő idők számára.

X.

A theresienstadti főhőhér cselekedetei egészen külön „színt” képviselnek a náciizmus bűnrövidképében!

jeruzsálemi főmufti 1944 nyarán Budapesten járt, karátjának a segítségével meg a budai várba is bejutott: Ől azonban nem a Budai-vár történelmi és természeti szépségei érdekelték, hanem azok a rendelkezések, amelyeket éppen ezeitől hoztak a zsidóság kiirtása érdekében és azok az intézkedések, amelyeket éppen akkor hajtottak végre. Végignézte a deportáló vonatokat a kifutását és megelégedését fejezte ki a látottak felett. Haj Amin el Huszszéini azonban nemcsak dicsérte a fasizista magyar kormányzat működését, hanem ha úgy találta, hogy ez sérti az ő érdekeit, akkor korholta és felelősségre is vonta. Amikor az ismeretes dr. Kaszner-féle akció megindult és komolyan tárgyaltak arról, hogy több ezer magyar zsidót kiengednek Palesztinába, a főmufti erőteljes hangú levelet intézett a magyar külügyminisztériumhoz, amelyben tiltakozott az ellen, hogy a magyar kormány elősegítse és támogassa zsidóknak Palesztinába való kijutását. Egy ámokfutó szenvedélyességével intrikált az ellen, hogy a zsidók Európát elhagyják. Hü és megbízható szövetségese volt ebben a tekintetben Eichmann, ez a Palesztinában született és nevelkedett főhőhér, aki az európai zsidóság kiirtását végezte. Eichmann vitte el Haj Amin el Huszszéint Auschwitzba is, hogy közvetlen tapasztalatai alapján meggyőződhessen arról, hogy ugyan csak hatóságos eszközökkel akadályozzák meg, hogy zsidók elhagyhassák Európát. De felveti a könyv azt a kérdést is, hogy miért nem szerepel a főmufti a jogoszláv háborús bűnök listáján? A keresztény szerbeknek

ANGOLNYELVÜ

újdonságokat is azonnal olvashat

Dr. LANGER NORBERT

ÖTNYELVÜ KÖLCSÜNKÖNYVTÁRÁBAN

ANDRÁSSY-UT 58

Előfizetés csak

HETI 2 FORINT!

Naponta cserélhet! Beiratkozás bármikor!

• tizezei, akiknek testvéreit, rokonait, gyermekeit és házát a főmufti kezdeményezésére létesített mohamedán bosnyák SS hadosztály legyilkolta és feladta, joggal kérdezheti, hogyan járhat szabadon ez az ember, ugyanakkor, amikor cimboráit és kenyeres pajlásait, a Himmlerket és Göringeket már elérte végzetük...

De kellő erkölcsi alappal vonhatja felelősségre a jeruzsálemi főmuftit a Szovjetunió népe is, mert ő adott ideológiai mázi a Vlasszov-féle áruló bandának, amelyeknek zöme a német fogságba esett mohamedán tatárokból, üzbégek, tadzsikokból került ki. Vlasszov tábornokot utólte a Szovjet igazságszolgáltatás sujtó keze, de barátja, a főmufti még mindig szabadon izgathat és uszíthat a Szovjetunió ellen.

Haj Amin el Huszeini felkínálta Hitlernek a mohamedán népek szövetségét az Angol-Birodalom megdöntése érdekében. Hitler elpusztult, de barátja, a főmufti, ugyan szervezi új gyilkosságokra a fasizta arab ifjúságot.

Ki védi ezt az ördögi figuráját a közkeletű szövényes és ingoványos politikai életnek, ki nek vagy kiknek az érdekében áll az, hogy ez a természetellenes kinövés az emberi fajnak, szabadon toborozhat csapatokat a zsidó országépítés megsemmisítésére?

Egy nagy kérdőjellel végződik S. Wiesenthal könyve. Amit a szerző elmond, az nagyon egyszerű, nagyon világos és nagyon érthető. Csak azt nem értjük, ki viseli annyira a lelket a főmufti jóhírére, hogy ennek a könyvnek a terjesztését Palesztinában megakadályozza?...

GERVAI SÁNDOR

MAGYAR TÉKA

könyvnaplaj udonságal

SÓS ENDRE:

A demokrácia öngyilkossága

A weimari köztársaság végzetes utja

Hatamas tanulmány, a kornak és szereplőinek utóérhetetlenül érdekes rajza

Könyvnaplaj ára: füzve Ft 28.—
kötve Ft 36.—

Könyvnap után: füzve Ft 34.—
kötve Ft 40.—

VÁRNAI ZSÉNI:

Áldott asszonyok

A kiváló író nő verseskötete az anyai szeretetről

Könyvnaplaj ára: füzve Ft 12.—
kötve Ft 16.—

Könyvnap után: füzve Ft 16.—
kötve Ft 22.—

400 zsidó „hontalan” a németországi táborokból beutazási engedélyt kapott és megérkezett Norvégiába

A norvég nép nagy szeretettel fogadta a gázkamrák árnyékából és gettókából jövő zsidókat

Oslo, 1947 május.

Május 10-én este az Oslofjord bejáratánál lévő haldeni kikötőben hatalmas ember-tömeg gyűlt össze. A zsidó hitélet vezetőin kívül, megjelent a kormány megbízottja, valamint a kis kikötőváros apraja-nagyja. Nagy ember-tömeg veszi körül Norvégia országos főrabiját, Leopold Goldmannt és melegen érdeklődnek nála, hogy mivel kedveskedhetnének a megérkező zsidóknak. Az egyik felveti a kérdést, hogy miként is üdvözlik egymást a zsidók? A főrabbi — könnyekkel szemében — ad felvilágosítást. Pár perc múlva feltűnik a kikötő bejáratánál a norvég hadiflotta egyik csukaszúrkére festett csapatszállító gőzöse, a „Svalbard”, mely az új zsidóváltás honfitársakat hozza. Az egész kikötő környékén felzúg a „salom”. Így akarnak kedveskedni a norvégok az újonnan megérkezett zsidóknak. Miközben a hajó kiköt, a helyi zenekar a „Halikvah”-t intonálja. Mindenki feszes vigyázzban áll. A hajó horgonyt vet. Az első ember, aki a hajóra lép, Sverre Petersen, a fogoly- és menekültügyi államtitkár. Őt követik az országos főrabbi, valamint a norvégiai zsidó hitélet vezetői.

— Norvégia, a jog országa — mondotta Sverre Petersen — törvényeink mindenkinél garantálják a személyes szabadságot, bármely valláshoz és bármely fajhoz is tartozik.

Majd az országos főrabbi köszöntötte új hivat.

— Norvégia hű maradt nagyjaihoz: Wergeland-hoz, ki kiterőszakolta, hogy az alkotmánytörvényben töröltessek a zsidókat kirekesztő intézkedés, Nansen-hez, Björnson-hoz és Scharffenberg-hez. Majd folytatta:

— Mi zsidók a múlt hetekben ünnepeltük husvétünket, az Egyiptomból való kivándorlásunk emlékűnnepét. Ma pedig a Németországból való kivándorlásunk ünnepét ünnepeljük.

Végül is fennhangon mondotta el a „Sechehejonu”-t és ezt az áldásmondatot a hajó utasai könnyekkel szemükben, de mosollyal ajkukon ismétlik utána. Végül is a zsidók kedveskednek új honfitársaiknak. Tökéletes norvég nyelven énekelik el a „Ja vi elsker”-t, a norvég nép nemzeti himnuszát. Ezzel befejeződött a hivatalos fogadtatás.

Elvegyűlünk az újonnan-érkeztettek között. 398-an vannak, de utban van a 399-ik is, mert ebben a pillanatban érkezik a haldeni kórház mentő autója, hogy egy vajdó zsidó-asszonyt elszállítson. Később megtudjuk, hogy új zsidóváltás norvég állampolgár jött a világra. Egyszerűsleges fiugyermek. A norvégok mentalitására jellemző, hogy eddig 123 keresztapát jelentkezett. Egyik sem zsidó. Az újonnanérkeztettek fele lengyel és balti származású, a többiek, magyarok, csehek, románok. 51 az angol zónából jött, a többiek az amerikai zóna 22 táborából. Majdnem mind iparos. 40 szabó, 16 villanyszerelő, 11 textilmunkás, 8 kémiai-, vegyi munkás, 25 szabónő, 5 pék, 6 festő és mázó, 5 litografus, 3 csőfektető, 9 szőrmemunkás, 2 ács, 1 könyvkötő, 34 vas- és fémmunkás, 12 cipész, 3 fogtechnikus, 15 földműves, 2 keztyűkészítő, 3 kárpos, 8 asztalos, 3 nyomdász, 4 szállodai szakmunkás, 19 foglalkozás- és szakmanéköli, 1 szakács és 17 különböző foglalkozású. Ehhez jön még 76 gyermek és 70 férjes asszony. Egyik különöségük Chaim Gordon, a zsidó író, aki pamfletjével „Unser Kampf, eine Antwort an Hitler” magára vonta a világ figyelmét.

Beszéltünk Mr. Harold Kaplan-nal, az amerikai Joint kiküldöttjével, aki hivatalos minőségben kísérte a hajót Brémából. „Norvégia példa legyen a világ számára” — mondotta — „mert ez az első ország, amely megnyitja a kapuit a zsidók előtt, emberi érzésektől vezetve”. A két norvég UNRRA

tiszt pedig, Jacobsen és Gaare, kijelentik: „Norvégiának nagy öröme lesz ezekből az emberekből. Mi ismerjük őket. Itt olyan emberek jönnek, kik a lengyel erdőkben, mint partizánok küzdöttek a németek ellen. Ezek erősek testben és lélekben, mert átélték a poklok-poklát.”

A zsidókat egyenlőre táborokban helyezik el. Itt megtanulják a nyelv alapfogalmait, megismerik a nép kultúráját és történelmét, megismertetik őket a munkást védő törvényekkel. A táborokban három hónapig maradnak, majd pedig szabadon választhatnak munkahelyet az egész ország területén. Őt év múlva, de talán még előbb, norvég állampolgárok lesznek. De addig is — kivéve a szavazati jogot — állampolgárokkal egyenlő elbánásban részesülnek.

Újabb 200 zsidó kiválasztása van folyamatban a német táborokban, mert a norvég parlament 600 zsidó számára engedélyezte a beutazást. Ez csak egy kis csepp a nagy tengerben, de Norvégia kis ország, csak három millió lakosa van. Ha a többi államok is engedélyeznek a zsidók betelepedését ilyen arányszámban, akkor megszűnne a zsidó nyomor és hontalanság széles e világon.

DR. LÖVY LASZLÓ.

Oslo.

Egyszerű zsidó klisemberek

akik a szürke hétköznapiak robotjában is naponta felkeresik Isten megszentelt hajlékát, hogy ott erőt és hitet merítsenek az élet küzdelmeihez, megható módon adták jeit templomuk iránti szeretetüknek. Mindegyikük tehetsége szerint adakozott és az összegyűjtött fiúlérekből gyönyörű szönyeg került a Wesselényi-utcai Hősök Templomának frigszekrényre elé. Az adakozók nevében Kálai Dezso templomelőjáró sorozat második napján, rögtönzött ünnepség keretében adta át rendeltetésének a szép ajándékot. A hitközség vezetősége nevében Stöckle Lajos cinök rövid beszéd keretében vette át a szönyeget. Beszédében rámutatott arra, hogy ezek az egyszerű adakozók érezték át igazán a zsidóság lényegét, legszebb példáját mutatva a zsidó áldozatkészségnek.

Tűz-, betörés- és rabláselleni biztosítással

SZÖNYEGMEGÓVÁS!

Szönyegpormentesítés, mosás és javítás

MAGYAR VACUUM CLEANER

V., Kiss József (Visegrád)-utca 62. Telefon: 200-564

Külön szállítmányozási osztály.

Külföldi és belföldi szállítások, bútorberakltározás

Papir-, írószer,

üzleti könyvek, kartotékok és forintmértékhez nyomtatványok

Weinberger és Fejérmé

VI., Deák-lér 6. (Anker-palota)

Tel.: 426—613

A győri mártírok mauzoleuma

A kegyelet megjelölő elhunyt drága szeretteink nyugalóhelyét és az emberi lélek ősi vágya, hogy ott imádkozhasson, ahol hozzátartozói örök álmukat alusszák. Ezekből a gondolatokból származnak a síremlékek. A zsidók Egyiptomból szabadultak ki, ahol minden földi éselekmény a tulvilági életre való előkészület jegyében történt és az egész társadalmi élet a halottkultusz céljait szolgálta. Természetes, hogy a zsidó vallás, az egyiptomi szokások antitézise szembe helyezkedett mindenfajta bálványimádással és annak a halottkultusz-formájában való megújulásával is. De hozzátartozóink iránt érzett kegyelet és emléküik megőrzése a zsidó vallásban is megtalálta a maga helyét.

A legelső példa erre Rachel özvegyének emlékoszlója (maceva), amit Jákob állítottatott fel a beth-lechem-i országúton. Ez a legendás síremlék, amely mellett hurcolták rabszolgasságba a hagyomány szerint az özvegya későbbi leszármazóit, hosszú évezredek óta fennáll, mint a zsidóság egyik zarándokhelye.

Az egykori maceva helyén a középkorban mauzoleumot építettek, amely boltozatos emlékmű ma is látható. Ilyen ókori mauzoleum a Jeruzsálemtől keletre fekvő Kidron völgyében fennmaradt Zacharia és az ugynevezett Absalom síremlék. Mind a kettőn egyiptomi és görög stílusformák érvényesülnek, vegyesen keleti motívumokkal.

A zsidóság történetét évezredek óta sírköveinek formája és szokásos feliratai tükröztetik vissza. Az örök néptől mindent elraboltak az évszázadoknak hullámszerűen visszatérő gazságai, lakóházaikat kifosztották, zsinagógáikat felperzselték, azok legtöbbször nyomtalanul tűntek el a történelem süllyesztőjében.

Gyakori eset volt, hogy a sírhelyeket is feldúlták és a sírköveket üldözőink saját házaik építésénél használták fel. De a házak sem állnak örökké, amikor időnként lebontották, előkerültek a zsidó történelem ereklyéi.

Kezdetben földalatti temetők voltak, katakombák, majd a középkor derekától kezdve a föld

felett temetkeztek. Különböző korok eltérő stílusformái rányomták jellegzetességüket a sírkövekre is, amelyek általában igen egyszerűek voltak, hogy minél kevésbé vonják magukra az ellenséges külső világ figyelmét. Csak a büszke spanyol zsidók macevái voltak díszesek és a szokásos állóformával szemben a lefelé fordított gúla, sátor („ohel”) alakját vették fel és ezért ezek külső megjelenésükben közelebb állanak az ősi mauzoleumokhoz.

„A zsidóság síremlékei”-nek sohasem volt olyan aktualitásuk, mint most, a nagy katasztrófa után, mert a zsidóság évezredek üldözései alatt csak most fordult elő, hogy néhány év alatt népének több, mint egyharmadát elveszítse. Ösztönszerűleg tör ki a vágy a zsidó lélekből, hogy emlékművet állítsanak azoknak, akik vértüket ontották Isten nevének megszenteléséért, kik a hagyományos értelemben is „szentek” voltak, akiknek földi maradványai a krematoriumok kéményein át egyesültek a világegyetemmel.

„De ne feledjük el, hogy a maceva állítása a zsidók kegyeletlerovásának csak egyik módja. A gyászolókat vigasztaló ez az ősi mondat: „Isten vigasztaljon benneteket Cion és

Jeruzsálem gyászolói között”, kifejezi azt a gondolatot, hogy a zsidó népert, Cionért való munkában találja meg a gyászoló igazi vigasztalását és mártírjainak életének eszméi folytatását. Valójában ez a zsidó gyász és a zsidó emlékalitás igazi kifejezése. Közintézmények létesítése, Erecben erdők ültetése, a zsidóság szellemi és fizikai létének megerősítése.

De emellett emberi lényünk végeessége közvetlenül is keresi a kapcsolatot elveszett szeretteinkkel és kiválasztja azt a helyet, ahol felidézheti emléküket, ahol a hozzátartozók bánatukat, kegyeletüket leróhatják és megnyugodhatnak.

Normális körülmények között megtalálja ezt az elhunyt sírját. De mi lesz azzal a sok százezer zsidó testvérünkkel, akiket kihurcoltak ebből az országból és akiknek nincsen sírjuk? A magyar zsidóság maradványainak a felszabadulás után első egyetemes ösztönszerű lelki kirobbanása: „Emlékművet akarunk állítani elveszett mártírjainknak.” Tervek és elgondolások százai születtek ez a gondolat. A legkülönbözőbb emlékművek tervei, a mártírok neveinek emlékalbumokba való gyűj-

A kilencedik...

Irta: Szöllősi Zsigmond

Az asszony fölemeli a fejét és anélkül, hogy egy röpke mosoly is megvilána a szemében, halkán szólal meg.

— Jó, hát most elmondom önnek, hogyan született nekem egy huszonhatéves leányom több mint másfélévtizedes, hála Istennek igazán boldog, de gyümöcsstelen házasság után.

Megsimítja a homlokát és félperces hallgatás után folytatja.

— Nem vagyok odaváló, de a sors úgy akarta, hogy az események ott találjanak abban a délvideki városban, amelynek neve minden időkre külön fejezet címe marad a szörnyűségek történetében. A sors akaratát volt az is, hogy a kevesek közé kerüljek, akik a borzalmas napjait túlélték.

Hogy az elesenedés befecsközését jelentette-e vagy csak felvonásként, azt természetesen akkor még nem tudtuk. Kétségteennék csak azt éreztük, hogy most pedig menekülnünk kell minél gyorsabban és minél messzebbre. Hiszen a dolog minden pillanatban újakezdődhet vagy folytatódhat.

A mi buvóhelyünkön nyolcan voltunk. A programunk egyetlen szilárd pontja pedig az, hogy együtt maradunk, amíg partot nem érünk. Hogyan és micsoda lélekállapotban vág-

tunk neki az éjszaka áldott sötétségének, azt ugye nem kell emondanom.

Kezdem az első meglepetéssel, amely a hajnali szürkületben annak a kiderülésével ért, hogy mi nyolc helyett kilencen vagyunk. A meglepetés nemcsak váratlan, de nyugtalanító is. Mert a „többletnek” nyilvánvalóan semmi keresni valója nem lehetett közöttünk. Társaim ismerték a karsu, magas, fiatal leányt és tudták róla, hogy semmi köze azokhoz az elemekhez, amelyekből az ujjáalakuló, szelb és nemesebb világ társadalmát meg kell tisztítani. Se nem zsidó, se nem szerb. Tisztes iparoscsalád sarja, amelynek ősi magyarságához és felekezeti hovatartozásához a kéteynek árnyéka sem férhet.

A rémületől eifehéredett arcok meredtek egymásra, tekintetükben a kérdéssel: mit keres közöttünk ez a szerencsés idegen, aki most nyugodtan aludhatna otthon puba ágya melegében? Mi hozta ide? És mit akar tőlünk, akik nyomorúságos, pusztító életünket lopjuk a hideg éjszakában?

Dermedten, némán álltunk a dűlőit árka szélén és némán, de nyugodtan állt velünk a lány is, kissé lehajtott fejjel, minden jele nélkül annak, hogy távozni szándékozná tőlünk. Végtelen percek egész sora telt el, amíg végre egyik asszony a szíve vad kalapácsolásától cöl-

fulladó hangon meg merle kérdezni tőle:

— Hogy kerül maga ide, Franciska?

A leány halk, de szilárd hangon felelt:

— Magukkal jöttem.

— Velünk? És hová megy?

A leány fölemelte a fejét.

— Ahová maguk mennek. Akárhová. De magukkal akarok menni.

Most már hárman is kérdeztük egyszerre.

— De miért? Hiszen tudja, hogy mi menekülünk! Mi az életünket akarjuk megmenteni. De magát semmiféle veszedelem nem fenyegeti!

A leány meg se moccant. Csak a hangja lett egy árnyattal erősebb, mikor válaszolt:

— Tudom. De én magukkal akarok maradni.

Nem tudom mi az, ami hajtott. De oda kellett lépnem hozzá és erősen megragadni a karját. És magam is éreztem a hangom forróságát, mikor megismélttem a kérdést:

— De azt mondja meg: miért.

A leány rám nézett, a szeme belekapcsolódott a szemembe, így suttogta:

— Mert én láttam, ami történt. Én mindent láttam. Én többet láttam, mint maguk és soha, de soha vissza nem megyek oda. Én soha el nem hagyom magukat. Nem kell félni, hogy terhükre leszek. Én dolgozni fogok. De mindig magukkal akarok együtt dolgozni. Én

sohase akarom elhagyni magukat. Mert én láttam, ami történt. Én láttam, ami történt.

És ezután minden kérdésre mindig ez a felelet, amit a leány nyilvánvalóan teljesnek és ki-elégítőnek érez.

Hát — így kezdődött.

Az asszony könnyedén sóhajlt és megengyhűlt, mosolyogva folytatja.

— Vége pedig — nincsen. A jó Isten úgy akarta, hogy szerencsésen eljussunk oda, ahova igyekeztünk és vigyáztunk ránk továbbra is. Jutalmul azért, amin még át kellett mennünk, kaptam tőle a gyermekemet, aki elég nagy ahhoz, hogy se gondot, se terhet ne jelentsem. Ugyanannál az üzemnél keresi meg a kenyerét, amelyről én is dolgozom. De különben... Franciskát!

A hívó szóra magas, vékony, fekete leány lép be a szomszéd szobából. Tekintete, minden mozdulata csupa nyugalom és határozottság.

Erősen a szemébe nézek, így kérdezem.

— Jól érzi magát, Franciska?

— Jobban érzem magamat, ha többet segíthetnek.

— Nem kívánczik haza?

— Itthon vagyok.

— De hiszen maga nem zsidó!

— Nem. De keresztyény vagyok.

A hangjában semmi pátosz. Nem aforizmat mond. Csak tárgyias választ ad egy tárgyias kérdésre.

lése, emléktáplálék stb., mind ennek a gondolatnak változatai.

A gondolatot valósággyá először a győri hitközség teremtette meg nagyszabású mauzóleum formájában. Elvértve a kifelé való dokumentálás lehetőségét, amely esetben a város egyik forgalmas központjában állították volna fel az emlékművet, mégis megfontolások után megszentelt földön, a temetőben találtak méltó helyet számára. A temető fala mellett áll egy hat méter magas piramis, 100 négyzetméter területen. A gulához számos lépcsőfok vezet fel, az emlékmű közepén négy klasszikus oszlop között látható a bejárat.

A piramis, mint halotti emlékmű az egyiptomi művészetből származik, hatását már az ókorban is utánozták. Hyen például Cestius piramisa a római S. Paulo kapunál. A neoklasszicizmus megint divatosá tette. Canova ebben a stílusban készítette Tizian siremlékének terveit. Végül is az új klasszikus iskola legnagyobb mesterének földi maradványait fedi el az a piramis, amit a velencei Frari templomban tanítványai készítettek. A piramisba vezető félig nyitott ajtón bőségesen a halál angyala és kísérő magával a nagy halottal. A győri emlékműnél koporsóval vasrács állja el a bejáratot. A rács filigrán bordái a világosság és az örök életnek jelképét vetíti elénk, a létka lámpást, a Menorát. Mögötte egy jelképes koporsó emlékeztet 6000 deportált győri zsidó mártírságára.

Győr példát mutatott. Saját erejéből előteremtett 100.000.— forint költséggel építette fel ezt a mauzóleumot, ami Adler Mánó kiváló alkotása. Junius 15-én fogják felavatni a köztársaság elnöke, a legmagasabb kormányzati körök, a zsidóság képviselői és a helyi hatóságok jelenlétében. És aki a győri vértanúk emlékműve előtt kegyelettel megáll, gondoljon arra, hogy ebben a városban hirdették meg először a zsidótörvényt, amely társadalmi egyensúlyról fecsegett és a zsidóság kiirtásához és az ország pusztulásához vezetett.

MUNKÁCSI ERNŐ

Kivándorlók!

Haszna és új

hajókofferok és bőröndök

nagy választékban

Weil Népszínház-utca 26

A „Magyarországi Zsidók Deportáltakat Gondozó Országos Bizottsága” információs osztályának közleménye

(Bethlen-tér 2. I. emelet 36.)

Krasznovorszk 27. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Bender Jenő, Budapest, (Sip.-u. 22.) | Hermann Mihály, Budapest, (Rózsá-u. 36.)
Weisskron Miklós, Budapest, dr. | Radnóti Béla, (Szé.-u. 12.) fivére.

Marinszk 247. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Fassberg József, Budapest, (Nagyvárad, kb. 27 éves.) | Siposné, Huszár Olga, Budapest, (kb. 26 éves.)

Csernovitz-ban tartózkodók névjegyzéke:

Grünbaum Ida, Nagyvárad, kb. 35 éves. | Szentmihályi, Debrecen, kb. 35 éves.
Sohi Jolán, Nagyvárad, kb. 52 éves. | Wechsler Irén, Nagyvárad, kb. 30 éves.

Moszkva-ban tartózkodók:

Gottlieb, Kolozsvár, kb. 35 éves.

Karaganda 99/3. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Davidovics Márton, Nagyvárad, kereskedő, kb. 38 éves. | Kármay, Budapest, azelőtt Miskolcon élt.
Grünfeld Ignác, Nagyvárad, fog. | Trichler Sándor, Nyíregyháza, kb. 27 éves.

Karaganda 99/4. lágerben tartózkodók:

Javor, Budapest, (Dohány-u. 47.) kb. 30 éves.

Focsani 176. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Geiger István, Budapest, (Margit-körút 11.) építészemlék. | Sáfely, Kassa, kb. 34 éves, gyógyszerész.

Nizsnij-Tagil 153. lágerben tartózkodók:

Vajda Ferenc, Budapest, (Nagyvárad Szabó-u. 4.)

Tallai 165. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Dicker Tibor, Debrecen, (Hatvan-utca 36.) | Fried Béla, Budapest, (Bajza-u. 51.)

Krasznogorszk-ban, 27/1. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Fischer László, Bpest, Barcsay-u. 11. | Korondi Sándor, Budapest, Teréz-körút 32.
Gutmann Antal, Máramaros-sziget. | Dr. Kardos Ferenc, Bpest, Damjanich-u. 12.
Kelemen Zoltán, Budapest, Dembinszky-u. 36. | Losonczy János, Székesfehérvár.
Windt Sándor, Tarcsl.

Kimrá-ban, 384/7. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Mizger Lajos, Lenti. | Weisz Béla, Csorna.
Szabó Pál, Bpest, Szabolcska M.-u. 16 a. | Weisz Tibor, Bpest, József-körút 71.
Szémet Adorján, Kolozsvár. | Weinberger Rudolf, Kolozsvár.
Vámos Géza, Marosvásárhely.

A Magyarországi Zsidók Deportáltakat gondozó Országos Bizottsága információs osztálya (Budapest, Bethlen-tér 2.) közlése szerint a fentiek jól vannak, egészségesek.

ENGLÄNDER sütőde

orth. rabbiság felügyelete alatt

kétszersült, cukrászsütemények jó minőségben

Karácsony Sándor-utca 1. (Teleki-tér sarok.) Tel.: 336-757

SIRKŐ PFEIFER és HESZKI
Somogyi Béla-út 3.c.

„Megesketlek titeket Jeruzsálem lányai”

Megkapóan szép ünnepség keretében avatta fel dr. Herschkovits Fábán rabbi a pesti középiskolák zsidó vallású, IV. osztályos leány növendékeit, vasárnap délelőtt, sövut első napján. A Dohány-utcai templomot zsúfolásig megtöltötte a szülők és érdeklődők tömege. Stöckler Lajos cinókkal az élen megjelent a Pesti Izr. Hitközség vezetősége. Háromszázötven leány ajkán hangzott fel a Matuszov, majd Karoly kántor énekszáma következett.

Ezután dr. Herschkovits Fábán mondotta el avatóbeszédét. „Hisbatti etchem bönöt Jeruzsálim, megeskettek titeket Jeruzsálem lányai”, hogy hűségesek maradjatok a zsidó néphez, vallásunkhoz, kultúrához. Régebben, évtizedekkel ezelőtt, a zsidó ember kiegyensúlyozottan, nyugodtan indult el az életbe, de akkoriban olyan tragikus sors érte őket, amelyre még nem volt példa. A mai zsidó lányok gyermekkoruk szünetében és állandó életvesztésben telt el, de hiszük és reméljük, hogy jövőjük biztonságosabb és boldogabb lesz. Lendületes szavakkal beszélt dr. Herschkovits Fábán a zsidó ifjúságnak az Erec Jisraeli országépítéshez való viszonyáról. Beszédének lényege forró és szenvedélyes vallomás volt. Cionhoz s a közösségre nagy hatást tett. A fogadalmi elmondása után, a szép ünnepség a Hatikvah éneklésével ért véget.

Az ünnepség cionista szellemében bizonyította azt a tényt, hogy a Pesti Izraelita Hitközség vezetősége amellett, hogy figyelembe veszi a zsidó vallás más rétegződését is, támogatja és elősegíti a cionista munkát. Annál sajnálatosabb azonban, hogy nem mindenki jelent meg ezen az ünnepségen, akikre pedig éppen cionista miáljuk és pozíciójuk alapján számítani lehetne.

Continental Szálloda

Minden
Haugária gőz- és kádfürdő
Étterm — Mozi
Büfé
Polgári árak! — Komfort!

HÁZBAN

Budapest, VII.
Dohány-u. 42—44

TALESZ, T'FILIN

mezusa, cícesz, megile és héber könyvek VÉTEL, ELADÁS, JAVÍTÁS
Jahrzeitábla készítését vállalom.
UNGAR MÓR, Király-utca 17., kapu alatt vagy I. emelet 4.

TÁMASSZÁK FEL A MÁRTIROKAT!

Irta: GYÖRGY ENDRE

(Az „Utazás a vagonban...” c. cikk folytatása)

Hamarosan kiderült, hogy az optimizmusra semmi okunk sincsen. Jött a „vörös Cila”, a tábor izgatón és izgalmasan szép réme, s feilvilágosító szónoklatot intézett hozzánk:

— Hát ti vagytok a magyar nők, azok a magyar nők, akik mostanáig otthon ültetek kényelemben. Talán még piros is a körmőtök? Mi? Mi a divat most kint a világban? Mire táncolnak az öltöztetők?

Föl-alá járt gyors léptekkel a sorok előtt; a szája remegett.

— Nyugodtan ültetek, szórakoztatok, pedig tudjátok, hogy bennünket elvittek. Tudjátok, hiszen nem volt titok. De, hát az Szlovákia volt és mit érdekelt benneteket Szlovákia? Ide hallgassatok! Ti nem tudjátok, hogy hol vagytok. Én tudom. Most jól vigyázzatok a szavamra. Ne legyetek betegek. Értitek? Ez a fő, senki ne legyen beteg. A betegségnek csak Isten segíthet, más nem. Itt csupa egészséges ember van! És szófogadás és zehlappal. Senki a helyéről nem mozdul, amíg én számolok. Ez a zehlappal. A zehlappal, az szent dolog!

Igy kezdődött. Lulu a tábor régi funkcionáriusai között fölfedezte azt az orvosnőt, aki őt otthon kigyógyította tüdőgyulladásából. Az az izgalomtól és szélségtől fuldokolva mesélt. Szinte egyszerre mondott el mindent.

— Ez maradt csak, ez a szemüveg, ez a család — észlelő mosollyal simogatta a pápaszemét, — más senkim sincs. Senkim! Mert őket olyan földökhöz vitték, ahol a csapokból nem víz folyik, hanem gáz jön. Megfulladtak.

— Talán nem igaz, talán csak ijesztgették a doktorkisasszonyt?

— Hogy nem igaz? Hát hol lennének azok a százezrek, hol lennének azok a milliók? Nézz körül! Olyan nagy a tábor? Rettenetesen kicsi. Hát hol vannak? És még mennyien jönnek! Hoi lesz a helyük? Majd csinálnak!

— És a járványkórház?

— Az csak mese! Nincs. Gáz van. Fulladás van. Halál. Hullatás. Ez van!

Lulu és az orvosnő a borzalmas tudatától és a félelemtől vonaglott a padlón, mint „a kettétépett bernyó”.

Keserű tiráda szakadt ki Luluból. Perrelt a sorssal úgy, ahogy mi is számtalanszor lettünk, amikor ott álltunk a nagy kaszás előtt és azt hittük, most... most sujt

le reánk. Ilyenkor elvonult előtünk egész életünk, világosan láttuk, mit tettünk jól és mit rosszul. De ezekben a pillanatokban mindez változatlanul merevedett. Valóságos számadás volt ez; szabályos tartozik-követel tételekkel és mindig szomorúan állapítottuk meg, hogy mennyi minden maradt adós a sors, mit kellett volna elvégeznünk. A még remélt esztendőben, de mit lehetünk, ha ilyen csúfosan, megaláztatva, ennyire méltatlanul kell épisztelnunk. Életünk csont, torzó, befejezetlen szimfónia. Gonosz számdékkal, erőszakos módon kiütötték kezünkől a vésőt, amely a művet befejezhette, a tollat, amely a hangjegyeket az utánunk jövők számára fejegezhette volna. Töprengéseink legsajgóbb szaka az éjjel volt, amikor a meghajszoltatásról holtrafáradtan fetrengtünk ugyan, de pihenni, megnyugodni még sem tudtunk, mert ezernyi kérdőjellel megrohant az emlékezés. Hát lehet az, — lázadoztunk — hogy mi ilyen viszonylag fiatalon, ennyire dolgozunk végzetlenül, talán már ma átlendülünk az emuláshoz, míg a gonoszok, a rosszak, az üldözők tovább élvezik a napfényt, a virágok illatát, az asszonyok mosolyát, az alkotás lehetőségét, az anyn simogató kezét, a szabadság levegőjét, az egész jószagu világot? Csapongó fantáziánk önzővé vált és azt kitalálta: Lehet az, hogy akkor, amikor mi az énkéntől, emberi formánktól és műveltünkől megfosztottan, madárijesztő rongyokba burkolva bandukolunk az éjtel és halál meggyéjén, mások jó cipőben, ruhában (talán a mi-cinkben) pompázzanak? Mi éhenveszünk és ők lukullusi lakomákat csapnak? Lehet, hogy abban a pillanatban, amikor ezek, tízezrek a gázcsap zugát hallják, a sors kegyeltjeinek jajveszékeltés elől mindig elzárt füle aktorok zengő szavát, a zene fenséges akkordjait ilya be szomjasan? Lehet... hát lehet ez?...

—... én most a halálra várok — morzsolja monológját ez az esendő asszony is. Állati félelem szakadt reám. Te ég, ahogy ezer csillaggal lenézel rám, te ég, hát nem nyílsz meg? Nem hullik belőled vér? Nem hullanak belőled békák?

Nem. küldesz sötétséget, nem takarod el fájdalommal a napot? Te Isten a legmagasabb trónon, nem hallatsz el hozzád az üvöltésük? Nem érzed a halálverejtek szagát? Ti két labaloknál széjjelszagotott csecsemők, hát miért fogant az anyátok méhe? Te Isten, hát ezen a rácsos tui, hegyes halsukban német gyermekekkel járhatnak a német asszonyok? Te Isten, hát mint patkányok muljunk el? Fulladjunk meg, mert ők akarják?

— Tudom, hogy a fekete autónak, amely a gázkamrába visz, az alja széjjelnyílik. Ügyes dolog, a gázkamra fölé szalad, széttáru és mi belezu-

hanunk az ablaktalan beton-hegységbe. Azután sísteregve megindulnak a csapok. *Milyen lesz az ize? A szaga? És meddig tart? Uram Isten, meddig tart?* Hogy ott benn egymásnak esnek, egymásba harapnak, egymást halálra szorítják. Meddig tart?

De a gyászautó nem jött el érte.

Megmenekült a gázhaláltól. Hogyan történt?

„Nagyon egyszerűen, mint minden esoda.”

A gáz megkímélte, de a bosszu áldozata lett. A feiszabadító amerikai kapitány elégtételt ígért Lulu haláláért.

— Elégtételt? — válaszolta barátja. Etel. — Nem kell. Támasszák fel a mártirokat!

Nemzeti mozgalom kezdődött Angliában az antiszemitizmus ellen

A *Jewish Chronicle* első oldalán beszámol arról a „nemzeti mozgalomról”, amelyet a *National Council of Civil Liberties* (A polgári szabadságjogok nemzeti ta-

nácsa) kezdett az antiszemitizmus ellen. A nagy társadalmi egyesületek és szakszervezetek egész sora csatlakozott a mozgalomhoz.

Az Amerikai Zsidó Munkásbizottság köszönete az európai munkáspártoknak

A *Voice of the Unconquered*, a *Jewish Labor Committee* (az Amerikai Zsidó Munkásbizottság) folyóirata közli, hogy az Amerikai Zsidó Munkásbizottság konferenciája az amerikai zsidó munkásság köszönetét küldte az európai munkáspártoknak. Az európai munkáspártok ugyanis élén jártak annak az antifasiszta küzdelemnek, amely a zsidó dolgozók életlehetőségeit is biztosította.

A bizottság, amely az összes zsidó szakszervezetek legfőbb fóruma, elhatározta egyébként,

hogy kezdeményezze szerepet vállal a Zsidó Kultura Világkonferenciájának összehívása körül.

„Mozgósítani kell” — mondja a kiáltvány — minden országban a zsidó népet a zsidó kultura kifejtésére. Emlékműveket kell állítani minden országban a meggyilkolt zsidó írónak, költőnek, művészeknek, történetíróknak — a zsidóság alkotó embereinek. Örök időkre meg kell örököteni a zsidó nép hősiességét a náci-korszakban.”

Zsidó miniszter és állami főtisztviselők Franciaországban

A zürichi *Israelitisches Wochenblatt* közli, hogy a Ramadier-kormány közmunkaügyi minisztere a zsidó Daniel Mayer.

Franciaország legnagyobb „megyéjének”, a *Departement du Seine et Oise*-nak élére a zsidó Armand Züwes került, mint prefektus. (Franciaországban prefektusnak hívják a főispánt.)

A párisi rendőrfőnökség vezetője Haas-Picard lett, aki eddig belügyminiszeriumi igazgató volt.

Meghalt Henry Monsky, a Bnai Brith elnöke

A zürichi *Israelitisches Wochenblatt* jelenti, hogy Henry Monsky, a Bnai Brith zsidó világszervezet elnöke, 54 éves korában New-Yorkban szívizomhűtésben meghalt. Ő volt az elnöke az *American Jewish Conference*-nak is.

ÖRÖKBEADNÁM teljesen árva 8 éves kislány rokonomat. Csak nagyon jó helyre. Érdeklődni lehet VIII., Népszínház-u. 34. sz., Weiss Izidorné.

Női-, férfi szövet és selyemkülönlegességek

nagy választékban

Keményi, Kövári, László és Gábor cégnél

Budapest, IV., Deák Ferenc-utca 18. Telefon: 184-579.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Hirek Palesztináról

A cionizmus történetében új fejezetet jelent a Szovjetunió támogatása

Az UNO rendkívüli ülésének befejezése után David Ben Gurion visszatért Erecbe és ott a Waad Leumi ülésén beszámolt a Jewish Agencynek az UNO előtt elért — és lapunkban már ismerte — sikereiről. A beszámolóban utalt a Szovjetunió megbízottjával folytatott tárgyalásaira és ezeket mondotta: „Alkalmam volt New-Yorkban magánbeszélgetést folytatni M. Gromikóval a Szovjet állandó megbízottjával a Biztonsági Tanácsban. Részletekről nem adhatok ismertetést, csak annyit mondhatok, hogy a beszélgetés kölcsönösen lebilágosító jellegű volt”. Bár Ben Gurion értehetően — nem fedhetett el egy diplomáciai magánbeszélgetés anyagát, a tárgyalások „eredményességét” mi sem bizonyítja jobban, mint Gromikónek a Teljes Ülés utolsó napján elmondott nagybeszéde. E beszéd kétségtelenül fordulópontot jelent nemcsak a Szovjetunió magatartásában a palesztinai zsidó aspirációk tekintetében, hanem a Jewish Agency várható külpolitikájában is. Ez pedig nemcsak ereci viszonylatban lényeges, hanem galuti, elsősorban a Közép- és Kelet-Európai országok cionista munkalehetőségei szempontjából is.

Gromiko beszéde

egyik legnagyobb eredménye a most lezajlott rendkívüli UNO ülésnek. A beszédet lapunk más helyén részletesen ismertetjük.

Gromikó azon kijelentései,

A ténymegállapító bizottság elkezdte munkáját

A rendkívüli UNO ülésnek befejezése után a Jewish Agency hivatalos deklarációjában ismerte el az UNO határozatainak rendkívüli jelentőségét abból a szempontból, hogy ilyen hosszú idő után Palesztinának és a zsidók kérdésnek összefüggése ismét elismerést nyert. A Jewish Agency nagyra értékeli azokat a fáradozásokat, amelyeket az egyes nemzetek képviselői a probléma megvizsgálására fordítottak és örömmel üdvözlözték azt az igazságérzetet,

amelyek a Szovjet Álláspontot a binacionalis vagy a megosztásos terv mellett körvonalazták természetesen megértést váltott ki zsidó körökben. Az orosz kormány álláspontjával kapcsolatosan rendkívül érdekes a new-yorki P. M. című újság kommentárja: „Megváltozott a szovjet álláspont, megváltozott a történelmi szembenállás a cionizmus tekintetében; a beszéd megváltozását jelenti annak a hagyományos álláspontnak, amelyet a multban nemcsak a kommunista, hanem a szocialista pártok is kanusítottak. A Szovjetuniónak ez az új álláspontja lehetővé teszi, hogy a Palesztina-kérdést nem a nagyhatalmi ellenétek árnyékában, hanem a nagyhatalmak együttműködése alapján oldják meg. Nincs már félelem abban a tekintetben, hogy egy a zsidóknak kedvező megoldás az arabokat a szovjet oldalára állíthatja és má már lehetőség nyílik arra, hogy a kérdést nem „blokkok” és hatalmi politika, hanem az igazság szellemében oldják meg.” Az USA sajtó — pontosan megállapítottan — 68%-a a zsidó álláspontot pártfogóan közli és bírálja a hivatalos és változott USA magatartást. Ezeknek a hangoknak legjelentősebb megnyilatkozása a „Washington Post”-ban olvasható: „A sorj íróiája, hogy míg az amerikai külügyminisztérium „semlegességet” próbál tanúsítani a Palesztina-kérdésben a Szovjet világosan leszögezte politikai álláspontját lap fel.”

amely a határozatokból kiesendül.”

Az UNO rendkívüli ülésének végeztét és miután az egyes nemzetek megjelölték ténymegállapító bizottságba küldendő képviselőjüket a bizottság május 23-án, hétfőn megalakult. Az első ülés ügyrendi kérdésekkel foglalkozott. Elhatározták, hogy a bizottság azonnal hajóra száll, abból a célból, hogy a helyszínen vizsgálhassa meg a felmerülő problémákat.

Zsidó-arab sztrájk Palesztinában

Erec Jisrácban eddig soha nem tapasztalt hatalmas sztrájk tört ki, amelyben mintegy 40.000 zsidó és arab munkás vett részt. A sztrájkot a munkások a meg szálló angol katonai szervezetek ellen hirdették, azért, mert számos, több éve az angol katonai szervezetek szolgálatában dolgozó munkást minden végkielégítés nélkül küldték el. A sztrájk kapcsán közös zsidó-arab munkásgyűlé-

seket tartottak, amelyeken nemcsak a követeléseket szabták meg közösen, hanem hangsúlyozták a palesztinai zsidóság és arabság együttműködésének fontosságát is. Ezzel egyidőben az ország különböző pontjain, elvéve kisebb arab rablóbandák megtámadtak zsidó magános személyeket és e támadásoknak hasonló áldozata volt. A támadásokat zsidó részről is viszonozták. Az a tény, hogy az an-

gol lapok meglehetősen elhallgatják a közös arab-zsidó sztrájkot és nagy hírveréseit közlik az arab-zsidó összefüggéseket, gondolkodóba ejti a nemzetközi közvéleményt, az arab rablótámadások indító okait illetően.

Cyprusról május 23-án hétfőn 1200 illegális bevándorló érkezett most már certifikáttal Haifába. A bevándorlók nagyobb része 7 hónapot töltött Cyprus szigetén és annak idején a „Latrun” hajón kísérelték meg a Palesztinába jutást illegálisan. Egyébként igen megelégnél ismét a certifikát nélküli bevándorlás. Az elmúlt napokban egymás után három hajó érkezett Erecbe, közöttük „Brigadier Kis” és a „Mordé Hagelios” hajók, fedélzetükön összesen 5.500 illegális bevándorlót, akiket Haifába való megérkezésük után azonnal Cyprusra vittek át. Ha nem lenne olyan mérsékelten szomorú, mosolyogni kellene azon az angol politikán, amely hajókat alkalmaz abból a célból, hogy a bevándorlókat Haifából elvigye Cyprus szigetére, hogy néhány hónap múlva ismét államköltségen szállítsa őket vissza Erec Jisrácra. Cyprus szigetén gyermek-

falv alakult, mintegy 2000 gyermeklakóval, az összes cionista ifjúsági mozgalmak részvételével a falu ügyeinek irányításában, a faluba rövidesen Erec Jisrácban tanítók érkezését várják.

A palesztinai illegális szervezetek híkejanlatát a héber felszabadítási nemzeti bizottság nevében Dov Grünér volt védője hivatalosan átnyújtotta Trygve Lienek az UNO főtitkárának. A fegyverszüneti pontok között a következő pontok szerepelnek: 1. az illegális zsidó bevándorlók deportálásának megszüntetése. 2. A palesztinai katonai törvényszékek megszüntetése. 3. A mozgási korlátozások megszüntetése. 4. A Vagyonelkobzások megszüntetése. Az angol kormány egyébként hivatalos lépéseket tett az amerikai Stato Departmentnál az amerikai zsidó illegális alakulatok számára folytatott gyűjtőakciók és sajtópublikációk megszüntetése céljából. Ilir szerint az amerikai kormány még nem foglalkozott az angol diplomáciai lépéssel, de a kérészt komoly megfontolás tárgyává teszi.

(GELLÉRT)

A cyprusi munkások tiltakoznak a zsidók internálása ellen

A párisi Droit et Liberté írja, hogy a Pán-Cyprusi Munkásszövetség éleshangú tiltakozó iratot küldött Lord Winster kormányzóknak, rámutatva arra, hogy a zsidók cyprust internálása merénylet az emberi szabadság ellen.

Az angolok egyébként újabb internálótábor építenek a szigeten. Ez a tábor további

20.000 ember befogadására lesz alkalmas. A szigeten járt palesztinai vizsgálóbizottság nagyon egészségtelennek tartja a különböző táborokat és kifogásolja a táborok „foglyainak” rossz ellátását is. A Palesztinából küldött holmikaik csupán 50 százaléka jutott el a Cyprusra internált külföldi zsidókhoz.

ÓRÁT, ÉKSZERT

NEUFELDTŐL

csak Rákóczi-ut 8/a.

A látás az Ön vagyona

— ennek öre —

STEUER OPTIKA

BUDAPEST, VI., Oktogon-tér 4 sz. • VII., Thököly-út 5 sz. (Teréz-körútnál)

Öt forintért

egy hónapig olvashat kölcsönkönyvtárunkban György József, VI., Andrassy-ut 15

SZINES BUTOR

Fizetési kedvezmény

dr. Schleifer, Nagymező-u. 53

SIRKŐ LÓWY-nél BUDÁN

II., Fő-utca 79 (Ganz-utcai vill. megállónál.) Leszállított árak!

CIÁNOZ MEZEIVACUUM

VI., Akácfa-

takarít. R adiroz

utca 62. Tel. 221-895

AZ ÓZDI IZR. HITKÖZSÉG egy emlékművet állít fel a mártírhaltalt halt szeretteinek emlékére

Felkérünk mindenkit, hogy aki-
nek valakijét az ózdi gettóból
elvitték, közölje az adatokat.
Adományokat a 24.546. számú
csékszámlára, Ózdi Emlékmű-
alap címen szíveskedjenek be-
küldeni.

ÜDÜLÉS, pihenés, gyógyulás, diéta
a magaslati helyen fekvő

Noémi Penzióban.

Elsőrendű orth. ellátás Folyóvizes,
egészséges szobák Szabadsághegy,
Cédrus-u. 5b Telefon: 161-812.
Autóbusz, Felhő-u. 11.

BETEGTŐLŐ önhajtású ko-
csik, eladás, kölcsönzés, Gyer-
mekkocsik, Sicska, Damjanich-
utca 49. T.: 428-202.

Adler sarkó Somogyi Béla-ut 7

AZ UDVARBAN

Hozott márványlapok vésetét is
vállalom. SZOMBATON ZÁRVA.

Órát, ékszer legelőcsőbban

Klein Lászlónál
Dob-utca 19

Héber könyvek, Talesz, T'filin

Jahrzeit-lábla készítését vállalom. MEISELS KÖNYVKE-
RESKEDŐ, VII. Dob-utca 13.
VÉTEL, ELADÁS, JAVÍTÁS.

Gyermekekágy, nyugágy,
bicikli, roller
legelőcsőbban VICA-nál
Nagyatádi Szabó-utca 50
Király-utca sark.

Hozza be férfiruháját,

szövetét, fehérneműjét, szőnye-
gét, üzletem részére megveszem.
Hívásra jövők. Népszínház-utca
husz. Telefon: százharminc-
hét-hatszázhuszonöt.

Perzsaszőnyegek

OLCSÓ UNGÁR Király-u. 14 és
ÁRUSÍTÁSA Rákóczi-ut 24

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat

mindent elintézt — (Éjjel-nappal)
Óráként 8 Ft

Király-utca 21. Telefon: 226-893

SZERÉNYEBB fizethetőséget vagy
fizethetőséget keres műszaki iparos-
kereskedő, VIII. Bródy Sándor-u.
17. II. udvar 1. 6.

Magyar-német gyakorlott

Gép- és gyorsíróút keresek.
Ajánlatok „Teljesen perfekt”
jellegre a kiadóba küldendők.

Két leány elmondja . . .

A mesterséges ködök már
elborítják mindazt ami törté-
néni és már egyre többen
ügyelnek arra, hogy a ködnek
sűrűségén ne támadjanak kéza-
gok, amelyekben áll a már
nemcsak feledtetni, hanem le-
tagadni akart borzalmak eleve-
nének.

Ilyesmí gondolatom támadt,
amikor Schwartz Szidónia és
Mann Magda mátszalkai kis-
leányoknak szívdobogást elál-
lító átéléseit hallgatom.

Pisnall, tizenéves leá-
nyok, akik a „Magyarországi
Deportáltakat Gondozó Bizott-
ság” (Joint) közreműködésével
most érkeztek meg Oroszor-
ból.

Nézem Schwartz Szidóniát,
az átéléseinek már nyomát
sem látom rajta, szőkebarna
haja eltakarja koponyájának
sűrűsét, ruhájának ujjai be-
fedik karjain már amugy is be-
forrott sebeket. Szeme kékesen
csillog, arca tavaszosan ham-
vas, hangja friss . . .
S mind emögött a poklok
pokla.

Átéléseinek első része már
nem hat megrendítően . . .
gettó . . . Auschwitz . . . szülei
baloldala, gázba kerülnek . . .
öt barátnőjével Mann Magda-
val különböző lágerbe, köz-
tük a hírhedt Stutthofba, végül
a német-lengyel határon fekvő
Gulau-lágerbe vitték.

Amikor már ide kerültünk,
tudtuk, hogy a felszabadító
orosz hadsereg közeledik —
beszéli — ez azonban nem vál-
toztatott kegyetlen helyzetün-
köt, sőt . . . Minél kedvezőbb
híreket loptak be hozzánk, an-
nál rosszabbul bíántak velünk.
Körülbelül ezer, különböző
nemzetiségű nővel voltam itt
együtt, valamennyien lövészár-
kokat ástunk. Naponta alig
három-négy órát aludtunk,
folyton ásnunk kellett. Ugye
arról, hogy vertek bennünket,
hogy a gyengébbeket agyon-
ütötték, már nincs is mit be-
szélni . . .

Kézével apró mozdulatot tesz,
a tizenéves leánynak ez
már nem érdekes.

Egyik kora reggel, pont-
osan 1945 január 21-én — foly-
tatja — nem vittek bennünket
munkába, hanem sorakozót
rendeltek el.

Két SS ment el előttünk
és ezek az erősebbeket kiválo-
gatták közülünk. Talán három-
százan lehettek. Egy óra mul-
va az örökök együtt utba in-
dították őket és velünk mind-
össze három SS legény ma-
radt. Mind a hárman a legke-
gyetlenebbek voltak.

Bennünket visszamaradot-
takat a blockba küldtek és itt

vártuk, hogy mi történik ve-
lünk. Délután bejöttek a ká-
tonák, egyikük között velünk,
hogy tifusz elleni szérummal
oltanak be mindannyiunkat és
két SS legény megkezdte az
oltásokat, a harmadik ügyelt,
hogy senki ne maradjon ki.

Ebben a pillanatban tud-
tuk, hogy megölnek bennün-
ket.

Nem ordítottunk, nem
örjögültünk, tulságosan fárad-
tak voltunk és azt hiszem
mindenki azt gondolta, amit
én: legyünk már tul mindenem.

Kis kesernyész vonást fedezek
fel a kisleány ajka körül, most
már ennyi az egész, ami ab-
ból a sok mindenből, amit át-
élt, látszik.

Az ágyúk egyre közelebb
dörögtek — beszéli tovább —
azt is tudtuk, hogy a felszaba-
dításunkat jelenthetik. Én há-
rom óra tájban kerültem sor-
ra, először a jobb, azután a
bal alsó karomba kaptam in-
jekciót. A délből injekciót
közül ekkor már többen
meghaltak. Az injekció után
visszamentem helyemre, elő-
vettem a megmaradt kenyérem
és ettem. Nagyon takarékos-
kodtam a kenyérről, most már
tudtam, hogy meghalok, gon-
doltam, megeszem előbb, mások
is így tettek. Mielőtt besöté-
tetet volna, az SS katonák
megparancsolták, hogy az in-
jekciót nem kaptottak menje-
nek ki a blockból és mi ma-
gunkra maradtunk. Senki nem
beszült, nem sirtunk. Azután
nem tudom, mennyi idő telt el,
csak arra riadtam fel, hogy az
SS katonák visszajöttek, ordi-
tottak és az egyik felém is ha-
jolt, majd puskával fejbe-
vágott, — minden elsötétült
előttem.

Mann Magda, a másik máts-
zalkai kisleány tudja, hogy
mi történt:

En a tifuszosok blockjá-
ban fektüdtem — mondja — és
onnan láttunk mindent. Hoz-
zánk nem jöttek be az örök,
mert féltek a fertőzéstől. Lát-
tuk, hogy választják ki az erő-
seket, majd estefelé láttuk,
hogy körülbelül kétszázötvenet
elvittek a temető irányába.
Utólag megtudtuk, hogy az
injekciós anyag kifogyott és
azokat, akiknek nem jutott, el-
vitték a temetőbe, ahol sorra
elölték őket.

Hajnaltban felfedeztük,
hogy a németek elmentek.
Aki nek ereje volt, átment a
blockba, én is a barátnőmet
kerestem. Eszméletlenül fe-
küdtem, feje, arca neki és még
többeknek véres volt. Még lé-
lekzett. Egy kilométerre a lá-
gerből volt egy kis falu, onnan
hívtunk segítséget, lengyelek
voltak és elsősegélyt nyújtot-
tak annak a néhánynak, aki
még lélekzett. Délután megér-
keztek az orosz csapatok és a
katonáorvosok nyomban segí-

tettek, akin csak lehetett. Ek-
kor tudtuk meg, hogy strich-
nin-injekciót adtak nekik, de
némelyik keveset kapott, így
életben maradt. Az SS kato-
nák a temetőben elhasználták
a puskagolyókat, így amikor
visszajöttek, már nem tudták
előzni az életbenmaradtakat,
ezért puskatussal verték szét
fejükét, de még így is néha-
nyan megmenekültek. Többen
életben maradtak a temetőben
előttek közül is, mert sérülé-
sük nem volt halálos.

A felszabadító oroszok
mindent elkövettek, hogy meg-
mentsék a még élőket. Amikor
már jobban megerősödünk, be-
szállítottak bennünket Orosz-
országba, ahol hosszú hónapok-
kon át a leg gondosabb körhá-
z kezelésben részesültünk. Onnan
jöttünk most haza.

A mesterséges ködök sűrű-
jén még támadnak rések az
azokon át meglevelednek az
egyre jobban letagadni kívánt
borzalmak.

JÁK SÁNDOR

KERESEK vidéki orth. háztar-
tás vezetésére feltétlenül megbí-
zható nőt, aki feleségemnek se-
gédkezik. Fizetés meggyezés-
szerint. Rosenthal Adolf, Pásztó.

Görömböly-Tapolczai villában

junius, júliusra két-három sze-
mely részére lakást, esetleg ellá-
tást (kóser) is adnék. Prince-
Garai-tér 11.

JOBB fiatal nő

kis gyermek mellé

keresünk nyaralóba. Érdeklődés
az Uj Élet kiadóhivatalában.

ANYAHELYETTESNEK ajánlkoz-
40-es uriasasszony, vidékre, Grandit-
kiosztóhoz, Góttelova úrt. „Szeret-
otthon” jellegre a kiadóba.

MEGBIZHATÓ fiatalembernek
szoba kiadó. Wesselényi-u. 46.
III. 22.

Elcserélném

Baross-téri négyszobás szép
lakásomat külterületen, villa-
mos megállónál lévő kétszobás
kényelmes lakással. Telefon:
427-771.

BEVEZETETT, iparengedélyes,
fiatal úgynök textil, kötött-
szövött áru gyárak, üzemek
képviselőit vállalná. „Agilis”
jellegre a kiadóba.

KÖZÉPKORU nő, gyakorlott
főzőnő, kisebb háztartásba
háztartásnőnek elhelyezkedne.
Schwarz Albertné, Csenger-
utca 3. III/5.

ELHELYEZKEDNEK háztar-
tásba, vagy takarítás-lakásért.
Cím: Szép-u. 15. házfelügyelő-
nél.

Hivatás és életpálya

A kilencvenéves és a Joint, az Országos Iroda és a Pesti Izr. Hírközlőseg segítségével reményből feltámadott, patinás multu Országos Izraelita Tanítóképző Intézet ezután is felhívja a szülők figyelmét arra, hogy fia vagy leánygyermeküket már most jegyezzék elő felvételi céljából az iskola igazgatóságánál, amely eddig 1848 tanítói oklevelet állított ki.

A tanítói oklevél ezidőszereint öt év alatt lehet megszerezni a polg. iskola vagy a gimnázium IV. osztályának elvégzése után. Érettségi bizonyítvánnyal rendelkezők tantervküldönbözeti vizsgálat után az V. évfolyamba iratkozhatnak be. A középiskola felső osztályaiból is át lehet lépni megfelelő tantervküldönbözeti vizsgálat alapján.

Az iskola végzett növendékei elhelyezkedhetnek, mint tanítók az izr. felekezeti iskolákban, a székesfőváros, az állam és a más iskolafenntartók iskoláiban is. Az intézetben nyert oklevél hitoktatásra is képesít. Állást nyerhetnek végzett növendékeink, mint vezetők az ifjúsági mozgalmakban. Erec Jiszráélban is szívesen fogadják az intézetből kikerült tanulókat. Kivándorlás esetén a legtöbb kultúrállam csak az illető ország nemzeti tárgyából való honosító képesítő vizsgálatot követeli meg tanulóinktól.

A tanítói oklevél mindazoknak az állásoknak és tisztelgéseknek elnyerésére, valamint azokra a további tanulmányokra is képesít, amelyekre a liciumi érettségi bizonyítvány jogosít.

Végzett növendékeink, ha akármilyen pályára is mennek, mint szülők tudatosabban és eredményesebben fogják nevelni saját gyermekeiket is.

A zsidóság mindig megbecsülte tanítóit. Mózes is, mint Móse rabbenu (Mózes a mi tanítónk) él a zsidó ember lelkében.

A magyar demokrácia is egyenlő értékűnek minősíti a nevelő tanító munkát a fizikai munkások termelő munkájával. Arra törekszük, hogy a pedagógusok élete színvonalát emelje.

Mindazok, akik úgy érzik, hogy hivatást jelent számukra a nevelői tevékenység, jelentkezzenek az intézet igazgatóságánál (VIII., Rökk Szilárd-u. 26.).

Szegénysorsú és szorgalmas növendékek tanulmányi segítségben részesülnek, vidéki fiúnövendékeink internátusokban teljes ellátást nyerhetnek.

Dr. CSEH ARNOLD igazgató

*

Az intézet gyakorló általános iskolájában is megkezdődtek az előjegyzések az 1947/48. tanévre.

Anyád

képe jelenik meg minduntalan álmaidban, anyádé, akit a vidéki városban, a többiekkel együtt előbb gettóba zártak, majd vagonba zsúfolva kivitték Auschwitzba, ott gázzal megöltek, azután elégették.

Ne furdaljon a lelkiismeret, amiért nem utaztál le érte, hiszen saját életedet is kockára tette volna; ki vácsiné akkor gondját most fiadnak, ha te is elpusztultsz? Anyád nem neheztel ezért rád. — a halottak még a bűnöket is megbocsájtják, — te pedig nem követtél el bűnt ellene, amiért nem áldoztad fel életedet őérére, akit ugysem tudtál volna megmenteni.

Ő a tulvilágról ma is szeretettel néz le rád és fiadra; unokájára, akit oly nagyon szeretett, — másik kis unokája taán ugyanabban a krematóriumban hamvadt el, amelyikben az ő temetést ölelték a lángok, — és imádkozik érte, Istenhez, akinek kegyelméből megmenekültek és túléltek a borzalmakat.

Nem tudtál elmenni Anyád sírjához, mert az elhamvasztottaknak nincsenek sírjaik. (De sokan vagyunk így, szerle Európában, halmiló elpusztított zsidó mártír hozzátartozója, akik nem tudjuk kisírni magunkat egy sírkertben, egy sírhant fölött, ahogyan ezt azelőtt természetesnek vettük volna. Most, ott lent, a vidéki városban, ahol született, ahol lelted ifjúságodat és ahonnan őt elhurcolták, építik már és pár hét múlva leleplezik az áldozatok emlékművét; az ő nevét is márványba vésik. Bármennyire is irtózik — érlhetlen — a városból, az emlékektől, amelyek odafüznék és amelynek minden köve a vele való együttélre fog emlékeztetni; utazz le oda, hollywood el a kegyelet virágait az emlékoszlopon az ő neve alatt és ha újra visszajöttél, meg fog nyugodni háborgó lelked és nem lesznek többé álmatlan éjszakaid.

(g. m.)

De Gaulle mozgalmá és a zsidók

Az angliai és franciaországi zsidó lapok szerint: a francia zsidóság széles rétegei meglehetősen nyugtalansággal nézik a de Gaulle-féle jobboldali mozgalom szervezkedését. De Gaulle maga ugyan nem antiszemita, de táborában foglalnak helyet a fasiszta korszakból „átmentődött” antiszemita vezetők is.

HIREK

Az UJ ÉLET előfizetési díjai:

1 hónapra	4 forint
negyedévre	12 „
félévre	24 „
egész évre	48 „

Az előfizetések postatakarékpénztári befizetési lappal küldendők be a 26.209 számú postatakarékpénztári számlára.

— Zsidó vallásos lelőre a Rádióban. A május 27-én, kedden a Rádióban megtartott izraelita vallásos felőran beszédet mondott dr. Koton József pesti rabbi, szoltárokat énekelt *Abrahámsohn* Manó főként, közreműködött a Kamara-kórus *Fraknoi* Károly vezetésével, az énekszólot *Nemes* Zoltán énekelte.

— Mezői Vilmos emlékezele. A Pesti Chevra Kadisa előjárósága megdicsőült emlékü elnökkeljesztésének, néh. Mezői Vilmosnak emlékére június hó 3-án, kedden d. u. 6 órakor az Aggók-háza templomában (XIV., Hungária-körut 167—169.) gyászistentiszteletet rendez.

— Dr. Felix Mandl, a neves bécsi sebész visszatért Bécsbe. Dr. Felix Mandl, a neves bécsi zsidó sebész, aki különösen sportműtéteiről volt híres, visszatér Bécsbe. Mandl 1938 óta egyik jeruzsálemi kórházban dolgozott.

— Hejrecsüztetés. A mult számunkban sajnálatos lévedés folytán a Dózsa György-utli templom mártíremléktáblájáról szóló beszámolóinkban azt írtuk, hogy az emléktábla *Eichbaum Mór és Fia* fűfaragómesterek munkája. Ezen néhány sor tördelési hiba folytán került ennek a cikknek a végére, mert *Eichbaum Mór és Fia cég* a kiskunhalasi munkaszolgálatos mártírok monumenális emlékművét készítette odaadó és áldozatkész munkával.

— Kettős családú ünnep *Abrahámsohn* Manó főkéntor családijában. Május 26-án sövauusz második napján töltötte be *Abrahámsohn* Manó főkéntor életének 60. évét s ugyanezen napon született meg Vera leányának kis fiacskája. E kettős alkalomból számosan keresték fel szerencsekívánataikkal a népszerű főkéntort.

— Deportált szülők 11 árvájának barmievója, mint jelezték a Dohány-u. főtemplomban május 31-én, szombaton d. e. a tízórai istentisztelet keretében lesz.

— A Szocialista-Cionisták *Iehud-Mapáj* Pártja jun. 2-iki összejövetelén (Zsidó Kultur. ház, Fürst S.-u. 21/b. d. u. 6 óra) *Jámbor* Ferenc palesztinai nemzetgyűlési képviselő tart előadást: *A cionizmus egysége* címmel.

— Az Izraelita Szünidel Gyermektelep Egyesület a nyári iskolai szünethen ez évben is nyaraltatja balatonboglári telepén a fővárosi 7—14 éves koru iskolás gyermekeket. A nyaraltatásra való jelentkezés az egyesület irodájában VII., Baresay-utca 11.

— Gervai Sándor előadása Szarvashón. A Szarvasi Izraelita Hírközlőseg meghívására szombaton délután a zsidó iskola nagytermében *Gervai* Sándor „Zsidók az európai ellenállási mozgalmakban” címen előadást tartott. Hangsúlyozta, hogy most történelmi meg először, hogy a szabadsáért és életükért küzdő zsidók az antifasiszta harcokban hűséges bajtársakat találtak, akikkel egyvonalban vívták meg a Hitler zsoldosai elleni harcot egészen a győzelemig. Bevezetőt és zárószót *Schönwald* László mondott. A Bné Akiba énekkara héber dalszöveget adott elő.

— Az „Or Chadash” templomegyesület Debora női csoportja anketot rendez a társadalmi együttélés és az általános zsidó problémák megvilágítására. Az anketosorozat első előadóján dr. Berg József kispesti főrabbi volt, aki május 21-iki előadásában „Kallódó zsidó lelkek” címmel mutattott rá a zsidóság legrögzőbb feadatánakra, a magukramaradtak problémájának megoldására. A sorozat legközelebbi előadása május 28-án d. u. 6 órakor lesz az egyesület Akáca-utca 22. szám alatti helyiségében. Az előadás címe: „A zsidóság bekapcsolódása a hároméves tervbe”. Előadó *Berend* Mihály. Június 4-én *Sós* Endre tart előadást.

— A VII. ker. Nőegylet gyermeknapja. Május 18-án rendezte a VII. kerületi Nőegylet nagysikerű gyermeknapját, melyen több főrabbi, a hírközlőseg, a körzet, a VII. és XIV. kerületi előjáróság képviselői is résztvettek. Az ünnepség résztvevői előbb a Thököly-ut 83. szám alatti imaházban gyűlekeztek, ahol *Guttmann* rabbiné intézett nagyhatású beszédet a megjelentekhez. Ezután az imaház kertjében a Joint jóvoltából 250 gyermekek láttak vendégül, akik között édességesmagokat, a Joint varrodájában készült babákat és egyéb játékokat és Nivea-krémet osztottak szét. Bájos gyerek műsorszámok, gyerek jazz-zenekar játéka tették felejthetlenné a gyermekek ünnepét. Az ünnepségen megjelent missziós nővérek klasszikus példáját mutatták annak, hogy az igazi válasszóság nem a gyűlölet, hanem az emberszeretet hirdeti, amely közelebb hozza egymáshoz az embereket.

SIREMLÉKEK EICHBAUM MÓR és FIA
V., Rudolf-tér 3. (Margit-hídnál)
Szombaton zárva

— A *Droit et Liberté* megjelenését. A párisi *Droit et Liberté*, a nagyformátumú és kitűnő hírszolgálatú rendeltetkezési zsidó kéthetiség, bejelenti olvasóinak, hogy *bizonytalan időre megszűnési megjelenését*. Ok? Anyagi válság. Bár nyílt titok volt az a sok nehézség, amellyel a *Droit et Liberté* már hónapok óta küzdött, mégis némi meglepetést kelt ez a hír. *Bizonyos, hogy mindenütt, ahová a lap eljárt, sajnálatot vezek majd tőle, másuttal a bejelentést.* A *Droit et Liberté* igazgatója Charles Lederman, főszerkesztője pedig André Lazar, akit Bajomi László Endre néven a Magyar közönség is ismer, hiszen tavaly nagysikerű előadást tartott a Pesti Izraelita Hitközség dísztermében.

— A MIKÉFE június hó 11-én d. u. 6 órakor tartja évi rendes közgyűlését a Pesti Izr. Hitközség tanástermében (VII., Sip-u. 12.). A tárgysorozaton az 1946. évre szóló jelentés, mérleg és az 1947. évi költségvetési előirányzat szerepel.

— Az Áhávász Réim Országos Felebaráti Szeretet Egylet május 20-án, a *Magánalkalmazottak Biztosító Intéze*ében fekvő zsidóhítlű betegek részére istentiszteletet rendezett. Az istentisztelet ünnepi részét Vajna József ének nyitotta meg. — *Hübch* Alfréd tükör ismertette az egyesületnek a kórházi betegek lelki gondozásával kapcsolatos tevékenységét. A hitszónoklatot dr. Berg József főrabbi tartotta, a kántori teendőket pedig *Abrahamsohn Maró* látta el.

A VAC HIREI

Az első- és második versenyzőink szép sikerrel számoltunk be a f. hó 25-én megrendezett Budapesti csapatbajnokság versenyével kapcsolatban. Csúsi, Kleit? Polgárok összefutása csapatunk a rendkívül nehéz mérkőzésben 3. lett.

Üszök a szabadság évadnyitójának versenyén, könnyűen voltak részt. 35 VAC úszó indult ezen a versenyen és számolt be arról a céljuktól, kemény munkától, amit ez a szakosztály az újjászervezés óta egy év alatt kifejtett.

Tenisz-szakosztályunk férfiasapara továbbra is kitűnően teljesít. Főiskola versenyzői ellen és 3-3 arányú előnnyel eredményt ért el.

A felszabadulás után első nemzetközi labdarúgó- és kézilabda mérkőzést játszott a VAC. Mindkét sportágban számos nemzetközi győzelem aratott a VAC együttese a világhírhírű és a külföldi csapatok ellen. Az első mérkőzés a weni (Luksemburg), amelynek csapata június 15-én mutatkozik be ismét Budapesten, a VAC jubileumi sportünnepélyének keretében.

Schulz Jenő cég

Órán-ékezerész (órajavítás)

VII., Wesselényi-u. 8., a régi házban

Gergely Miklós

Orvanyűves és ékezerész

NYÉTELI Tel.: 422-345. ELADASI

Az 1944. és 1945. év vértanúiról való megemlékezés időpontjai

Az Országos Beth Din közleményei:

Értesítjük hitelesítvéreinket, hogy a vértanúkról való kegyeletos megemlékezés időpontjának megállapítása céljából hétről-hétre az esedékes „Jahrzeit“-dátumokat az *Uj Élet*-ben közlő tesszük.

Elhalálozás 1944. és 1945. évben	Jahrzeit 1947-ben
1944 június 2. 1945 május 23. (Sziván 11.) péntek május 30.	
1944 „ 3. 1945 „ 24. („ 12.) szombat „ 31.	
1944 „ 4. 1945 „ 25. („ 13.) vasárnap június 1.	
1944 „ 5. 1945 „ 26. („ 14.) hétfő „ 2.	
1944 „ 6. 1945 „ 27. („ 15.) kedd „ 3.	
1944 „ 7. 1945 „ 28. („ 16.) szerda „ 4.	
1944 „ 8. 1945 „ 29. („ 17.) csütörtök „ 5.	

Akik csak azt tudják, hogy hozzátartozójuk 1944 május 23. és június 21. között, illetőleg 1945 május 13. és június 11. között halt meg, azok ez évben június 18-án (Sziván utolsó napján) tartják az évfordulót.

— A Dózsa György-utj templom multheti mártíremlékünnepélyéről szóló tudósításunkban említett emléktábla *Schiffblatt* Mór kőfaragó és kővésnök cég (VI., Csengery-utca 56.) munkája.

— Jótékonycélu teadélután. A Pesti Izraelita Hitközség VII/b. körzetének helybiztosítási május 29-én, csütörtökön délután fél 6 órakor a Royal szálló pálmakertjében (VII., Erzsébet-körút 47.) jótékonycélu uzsonna-délutánt rendez.

— A Budapesti Aut. Orth. Izr. Hitközség sövöszi hitközségi értesítőjében, a rabbiságának felügyelete alatt álló baromfikereskedők névsorából, *Fesztinger Hermann*, VII., Kazinczy-u. 35. sz. alatti baromfikereskedő neve, nyomdai tévedés folytán kimaradt. Nevezett baromfikereskedő tehát továbbra is az orth. rabbiság felügyelete alatt áll.

A megmaradt kevesek számú rokonság nevében szomorúan tudatjuk, hogy

RÓTH BELÁNE

sz. Kiss Netli

földi maradványait exhumáltuk a f. hó 18-án d. e. 11 órakor utolsó kívánság szerinti az új óbudai temetőben helyezték örök nyugalomra, beáldott leánya.

POLGÁR FERENCNÉ

sz. Deutsch Jolán

meglé, aki 1945 július 31-én, tragikus körülmények között hunyt el, megőrzve szerető férje,

POLGÁR FERENC

Weissen, a deportálásban és egyetlen leánya.

B.-né POLGÁR LUCY

Berán-Belsenben való elpusztulását Gyermekül tudatjuk, hogy fiai

RÓTH DEZSÓT

a fasiszta briganták Kőszegen kényszerített halálra,

RÓTH THIBORT

az SS kőhőrok Fertőrákoson lőttek agyon, menyé

RÓTH DEZSÓNÉ

sz. Sonnenfeld Erzsébet Bergen-Belsenben pusztult el. Nyugodjatok békében, nem felejtünk!

Roth Miksa és neje sz. Kiss Éva

— Házasság. Izrael Erzsébet és Gárdos László június hó 1-én 1/12 órakor a dobányutcai temetőben tartják esküvőjüket.

Goldné

a zsidó orvisek legmegbízhatóbb házasságközvetítője! VII., Alsóerdősor 8. földszint 2. Uj telefonszám: 221-349.

JÓMEGJELENÉSÜ 26 éves, egyedülálló fiatal, önálló kereskedő házasság céljából megismerkedne egy hozzáillő, intelligens izr. leánnyal. Vidéki nem akadály. „Együtt Amerikába” jeligré a kiadoba.

EGYEDÜLMARADT, csinos, középkorú uriaszony, főbérleti lakással és némi hozománnyal keresi életlarsát 48-55 évesig. „Próba szerencse” jeligré a kiadoba.

URI házakhoz bejáratos privát sadchen címét kérem „Komoly 35” jeligré a kiadoba leadni.

ORTH. VIDEKI 44 éves éretts. kereskedő **benősülne**

szombattartó családhoz, vidékre is. „Gyermekszertető” jeligré a kiadoba.

NAGYVÁLLALATI, jóállású, csinos, fess

tisztviselő

megismerkedne hozzáillő uriemberrel házasság céljából. „40-50”-ig jeligré a kiadoba.

Társaságban legdiszkrétebb házasság-

közvetítő, Doktorné

Király-u. 67. L. 3. Telefon: 421-930

TEXTILTECHNIKUS 34 éves,

középnyagos, intelligens, jómodoru, jómegjelenésű fiatal-

ember iparigazolvány birtokában benősülne üzembe vagy üzletbe. „Együtt egymásért” jeligré a kiadoba.

A zsinagóga naptára

Május 29, csütörtök: Sziván 19, péntek: 11, szombat: 12, vasárnap: 13, hétfő: 14, kedd: 15, szerde: 16, csütörtök: 17.

Szombaton, május 31-én heti szidra: Noszau, háftóra: Birák XIII, 2-25.

IMAIIDÖK:

Imaházak	Pén- lek	Szombat				Hétköz- nap	
		este	reggel	d. e.	d. e.	este	reggel
Dobány	1/48	7/15	10/12	9/10	7/10	7/12	1/28
Rumbach	1/49	7/10	9/10	7/10	7/10	7/12	1/29
Bethlen	1/48	7/10	7/10	7/10	7/10	7/12	8
Csáky	1/48	7/10	7/10	7/10	7/10	7/12	8
Dózsa	1/48	7/10	7/10	7/10	7/10	7/12	8
Nagyfuv.	1/48	8	7/10	7/10	7/10	7/12	8
Páva	1/48	9	7/10	7/10	7/10	7/12	8
Zugló	1/48	7/10	7/10	7/10	7/10	7/12	8
Fiúarvab.	1/48	7/10	9/10	7/10	7/10	7/12	8
Leányarv.	1/48	7/10	9/10	7/10	7/10	7/12	8

Péntekesti gyertyagyújtás:
8 óra 20 percek.

A budai istentiszteletet rendez. Május 30., pénteken este 7 órakor; május 31., szombaton d. e. 1/11 órakor; a Torockó-ut 6/b. sz. alatti imaházban szombaton reggel 1/9 órakor. **Isten-tisztelet helye.** III., Zsigmond-utca 49.; ZI., Bocskay-ut 37.; II., Torockó-ut 6/b.; II., Fő-u. 12. sz. alatt pénteken este.

Óbudai templom: III., Zichy-utca 9, péntek este 7 órakor, szombat és ünnep d. e. 9 órakor.

Nyugdíjas főtisztviselő,

nagykereskedő, a hatvanas évek elején, fiatalos, jókarakterű, saját tulajdonú házasság céljából keres csinos, intelligens, finomlelkű, házias, bölgyet 48 éves korú, Szigoru önkénteskedő leány, morális szempontból ösdi felfogású hölgyek teljes című levelet kérem. Diszkréció törvényes. „Anyagi nem érdekelt” jeligré a kiadoba.

Férjhezadnám

csinos, házias, középkorú hugomat. Készen áll a közéleti tevékenységgel és némi kézzel-ábrázolással. Dolgozó, középkorú férfiak választását kérem. „Bolgog otthon 34” jeligré a kiadoba.

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal VII., Sip-u. 12. — Telefon: 423-930.

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK ORSZÁGOS IRODAJA

Felolós szerkesztő és felolós kiadó:

ROOZ REZSÓ

Beküldött kéziratokat nem örlünk meg s visszaküldésükre nem állalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomdai műintézet Rt. körforgógépein.

Fel nyomdavezető: Margittay Antal lg.